

**KUTATÁS – FEJLESZTÉS,
PÁLYÁZATOK ÉS PROGRAMOK
A FELSŐOKTATÁSBAN**

**AZ OKTATÁSI ÉS KULTURÁLIS MINISZTERIUM
JELENTÉSE A 2006. ÉVRŐL**

A kiadványt létrehozásában közreműködtek:

Bátyi Emese
Dr. Csákvári Éva
Dr. Kozákné Ladó Paula
Köteles Rita

Szerkesztette:
Galamb Veronika

Lektorálta:
Takács Jánosné dr.

A kiadvány adatainak összeállításában közreműködtek:

Dr. Engloner Gyula
a KSH Kultúrstatistikai Osztálya
az OKM Támogatáskezelő Igazgatósága Felsőoktatási Pályázati Osztály

OKTATÁSI ÉS KULTURÁLIS MINISZTERIUM
Tudománypolitikai Főosztálya

Budapest, 2008. január

T a r t a l o m

1. Kutatás és fejlesztés a magyar felsőoktatási intézményekben.....	4
1.1. A magyar felsőoktatási kutató-fejlesztő helyek egyes statisztikai adatainak összehasonlítása a hazai adatokkal (Dr. Engloner Gyula)	4
1.1.1. K+F szellemi kapacitások	4
1.1.2. K+F működési feltételek	7
1.1.3. K+F eredményesség	10
1.2. A felsőoktatási intézményekben teljes munkaidőben alkalmazott, doktori fokozattal rendelkező oktatók és kutatók létszámának változása 1996-2006 között	14
(Dr. Engloner Gyula)	
1.3. A felsőoktatási tudományos kutatás és fejlesztés gazdasági hasznosulása.....	17
(Dr. Engloner Gyula)	
1.4. Tudománypolitika a határon túli oktatói, kutatói utánpótlás és a magyar nyelvű oktatás szolgálatában: határon túli magyar pályázók részvétele a magyarországi doktori képzésben (Dr. Csákvári Éva).....	26
1.5. A 2006. március 1-én hatályba lépett felsőoktatásról szóló 2005. évi CXXXIX. törvény újdonságai (Dr. Csákvári Éva).....	27
2. A PhD- és DLA-képzés, valamint a tudományos és művészeti fokozatadás.....	29
2.1. A “Doktori iskolák az oktatói-kutatói utánpótlás XXI. századi műhelyei 2003-2010” című fejlesztési stratégia (Dr. Csákvári Éva)	29
2.2. Az állami doktori ösztöndíjkeret (Dr. Csákvári Éva).....	30
2.3. Normatív állami ösztöndíj (Dr. Csákvári Éva).....	31
2.4. Normatív képzési támogatás (Dr. Csákvári Éva).....	31
3. Az OKM felsőoktatási tudomány- és tehetségtámogató tevékenysége.....	32
3.1. A tudományos célú normatív támogatás (Dr. Engloner Gyula).....	32
3.2. Pályázatok a felsőoktatás számára	36
3.2.1. Felsőoktatási Kutatási és Fejlesztési Pályázat – Doktori/ Mester Iskolai Pályázat	36
(Bátyi Emese)	
3.2.2. Kiemelkedő Intézményi Teljesítmény Támogatására szóló pályázat (Bátyi Emese) ...	36
3.2.3. Kiegészítő Posztdoktori Pályázat (Bátyi Emese).....	37
3.2.4. Hallgatói ösztöndíjak (Köteles Rita).....	38
3.2.4.1. Köztársasági ösztöndíj.....	38
3.2.4.2. Bursa Hungarica Felsőoktatási Önkormányzati Ösztöndíj	38
3.2.5. Felsőoktatási Tankönyv- és Szakkönyv-támogatási Pályázat	40
(Dr. Kozákné Ladó Paula)	
3.2.6. Felsőoktatási Könyvtár-támogatási Pályázat (Dr. Kozákné Ladó Paula)	44
4. A Magyary Zoltán Felsőoktatási Közalapítvány tevékenysége	49
(Galamb Veronika)	

<i>A Tudománypolitikai Főosztály vezetőinek és tudományos ügyekkel foglalkozó munkatársainak elérési adatai</i>	52
<i>Mellékletek</i>	54
<i>1. melléklet</i>	54
A 2006. évi Kiemelkedő Intézményi Teljesítmény Támogatására szóló pályázat eredménye	
<i>2. melléklet</i>	57
A 2006/2007. tanévi Kiegészítő Posztdoktori Ösztöndíj pályázat eredménye	
<i>3. melléklet</i>	59
A felsőoktatási intézmények nevét jelölő betűkódok	
<i>Függelék</i>	60
<i>I. függelék</i>	60
Akkreditált doktori iskolák listája intézmények szerint	
<i>II. függelék</i>	64
A Magyary Zoltán Felsőoktatási Közalapítvány pályázatainak nyertesei és kutatási témáik 2006-ben	
A) Magyary Zoltán Posztdoktori Ösztöndíj 2006. évi nyertesei.....	64
B) Szilárd Leó Professzori Ösztöndíjpályázat 2006. évi nyertesei	65
C) A Charles Simonyi Kutatói Ösztöndíjpályázat 2006. évi nyertesei.....	65
D/1) A „Humán erőforrás fejlesztése a civil szektorban” című ösztöndíjpályázat 8. fordulójának nyertesei	65
D/2) A „Humán erőforrás fejlesztése a civil szektorban” című ösztöndíjpályázat 9. fordulójának nyertesei	66
E) A Publikációs Ösztöndíjpályázat 2006. évi nyertesei	67
F) A kiemelkedő PhD/DLA munkák elismerésére meghirdetett ösztöndíjpályázat 2006. évi nyertesei	67

1. Kutatás és fejlesztés a magyar felsőoktatási intézményekben

1.1. A magyar felsőoktatási kutató-fejlesztő helyek egyes statisztikai adatainak összehasonlítása a hazai adatokkal

Az alábbiakban összefoglalt adatokkal és az ezek alapján levont következtetésekkel azt mutatjuk be, hogy

(1) a magyar felsőoktatási kutatás és fejlesztés (K+F) szellemi kapacitásának mekkora a súlya a hazai K+F szférán belül,

(2) milyenek a felsőoktatási kutatóhelyek működési, elsősorban személyi és pénzügyi feltételei a többi hazai kutatóhellyel összehasonlítva, továbbá

(3) milyen mértékben hasznosulnak a felsőoktatási K+F szellemi erőforrások, ill. kutatási eredmények.¹

A Központi Statisztikai Hivatal (KSH) évenként közzétett adatait ebben a jelentésünkben is kiegészítjük saját, ellenőrzött és szükség szerint az intézményekkel egyeztetve korrigált adatainkkal.²

Az elmúlt években készült elemzéseinkben rendszeresen arra a következtetésre jutottunk, hogy a felsőoktatási kutatóhelyek adják a hazai K+F szellemi kapacitás több mint felét, ugyanakkor a működési feltételeiket jellemző fontosabb statisztikai mutatók általában a legkedvezőtlenebbek a hazai kutatóhelyek mutatói közül, ebből adódóan a felsőoktatási K+F szellemi kapacitások és eredmények gazdasági hasznosulása messze elmarad a szellemi potenciálban rejlő lehetőségektől.

1.1.1. K+F szellemi kapacitások

A hazai és a felsőoktatási kutató-fejlesztő helyek számának, valamint a kutatók és fejlesztők tényleges (természetes) létszámának 1996-2005 közötti változásait az 1. táblázat alapján vizsgáljuk.

A kutató-fejlesztő helyek száma a teljes hazai K+F szférában 1996 – 2004 között folyamatosan növekedett, majd 2005-ben kis mértékben csökkent. Az 1996 – 2005 közötti változás mértéke 72,2 százalékos volt, ezen belül 2000 – 2005 között 24,6 százalékos.³

¹ 1998 óta évenként készítünk összehasonlító elemzéseket.

² 1996 – 2003 között a felsőoktatási normatív kutatástámogatás intézmények közötti felosztásához végeztünk adatgyűjtést. Ezt a munkát 2004 óta azért folytattuk (egyszerűbb adatszerkezettel), mert az új felsőoktatási törvény szakmai tartalmának kidolgozásakor nyilvánvalóvá vált, hogy felsőoktatási intézmények tudományos célú normatív támogatását tudományos eredményességi, ill. teljesítményi mutatók alapján kell megállapítani.

A felsőoktatási kutatóhelyek száma szintén folyamatosan nőtt 1996 – 2004 között, a 2005. évi csökkenés azonban jelentősebb, mint a teljes hazai K+F szférában. Az 1996 – 2005 közötti változás 39,8 százalékos, a 2000 – 2005 közötti pedig 10,2 százalékos.

A felsőoktatáson kívüli kutató-fejlesztő helyek⁴ száma 2,8-szorosára nőtt 1996 – 2005 között. A KSH itt nem részletezett adatai szerint a vállalalkozási kutató-fejlesztő helyek száma 3,4-szeresére emelkedett 1996 – 2005 között.

³ Az adatok 2000-től számított változásaira azért térünk ki a későbbiekben is, mert 2000. január 1-jével valósult meg a felsőoktatási integráció.

⁴ Kutató-fejlesztő intézetek, vállalalkozási kutató-fejlesztő helyek, egyéb kutatóhelyek.

Egyéb kutatóhely: központi vagy helyi költségvetési szerv vagy költségvetési rend szerint gazdálkodó egyéb szervezet intézménye, amely alapfeladata mellett végez kutatási tevékenységet, pl. egészségügyi intézmény, könyvtár, múzeum, államigazgatási szolgáltatást végző egyéb intézet stb.

1. táblázat
A hazai kutató-fejlesztő helyek számának és K+F létszámának változása 1996 – 2005 között

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
A kutató-fejlesztő helyek száma										
a teljes hazai K+F szférában	1 461	1 679	1 725	1 887	2 020	2 337	2 426	2 470	2 541	2 516
a felsőoktatásban	1 120	1 302	1 335	1 363	1 421	1 574	1 613	1 628	1 697	1 566
a felsőoktatáson kívül	341	377	390	524	599	763	813	842	844	950
A kutatók és fejlesztők száma ⁵										
a teljes hazai K+F szférában	20 485	21 999	23 547	24 609	27 876	28 351	29 764	30 292	30 420	31 407
a felsőoktatásban	12 249	13 469	14 884	15 456	17 760	18 271	18 648	18 971	19 044	19 086
a felsőoktatáson kívül	8 236	8 530	8 663	9 153	10 116	10 080	11 116	11 321	11 376	12 321
<i>a felsőoktatás a hazai százalékában (%)</i>	59,8	61,2	63,2	62,8	63,7	64,4	62,7	62,6	62,6	60,8
A tudományos fokozattal, ill. címmel rendelkezők száma ⁶										
a teljes hazai K+F szférában										
a felsőoktatásban	6 404	6 894	7 942	8 064	8 960	9 315	10 691	10 913	11 289	11 810
a felsőoktatáson kívül	4 450	4 852	5 741	5 796	6 532	6 793	7 522	7 840	8 016	8 399
<i>a felsőoktatás a hazai százalékában (%)</i>	1 954	2 042	2 201	2 268	2 428	2 522	3 169	3 073	3 273	3 411
	69,5	70,4	72,3	71,9	72,9	72,9	70,4	71,8	71,0	71,1
A kutatók és fejlesztők közül a tudományos fokozattal, ill. címmel rendelkezők aránya (%)										
a teljes hazai K+F szférában	31,3	31,3	33,7	32,8	32,1	32,9	35,9	36,0	37,1	37,6
a felsőoktatásban	36,3	36,0	38,6	37,5	36,8	37,2	40,3	41,3	42,1	44,0

Források: Kutatás és fejlesztés (KSH) 1996, 1997, 1998, 1999, 2000, 2001, 2002, 2003, 2004, 2005

⁵ Tényleges (természetes) létszám

⁶ A tudomány doktora, kandidátusa, az MTA rendes vagy levelező tagja.

A kutató-fejlesztő helyeken dolgozó kutatók és fejlesztők tényleges (természetes) létszáma a teljes hazai K+F szférában 1996 – 2005 között folyamatosan emelkedett 53,3 százalékkal (10 920 fővel⁷). A 2000 – 2005 közötti növekedés 12,7 százalékos (3 530 fős).

A felsőoktatási kutatók és fejlesztők tényleges létszáma 1996 – 2005 között 55,8 százalékkal (6 840 fővel) emelkedett folyamatosan. Kimagaslóan nagy az 1999 – 2000 közötti 14,9 százalékos (2 300 fős) növekedés. A létszám 2000 – 2005 között 7,5 százalékkal (1 330 fővel) emelkedett. A 2003 – 2005 közötti változás jelentéktelen.

A tudományos fokozattal, ill. címmel rendelkező kutatók és fejlesztők létszáma a teljes hazai K+F szférában 84,4 százalékkal (5 400 fővel), a felsőoktatási intézményekben pedig 88,7 százalékkal (3 950 fővel) emelkedett 1996 – 2005 között.

Az 1. táblázatban összefoglalt adatok alapján az 1996 – 2005 közötti időszakra vonatkozóan az alábbi megállapításokat tehetjük:

- 1. A hazai kutatók és fejlesztők közel 2/3 része a felsőoktatásban dolgozott.**
- 2. A tudományos fokozattal, illetőleg tudományos címmel rendelkező hazai kutatók és fejlesztők közel ¾ részét a felsőoktatásban alkalmazták.**
- 3. A kutatók és fejlesztők közül tudományos fokozattal, ill. címmel rendelkezők aránya a felsőoktatásban végig jóval magasabb volt és gyorsabban növekedett, mint a teljes hazai K+F szférában.**

A KSH adatai szerint a kutatásra-fejlesztésre fordított munkaidő figyelembevételével a teljes munkaidőre átszámított kutató-fejlesztő létszámok 2000 – 2005 között az alábbiak szerint változtak:

	2000	2001	2002	2003	2004	2005
A teljes hazai K+F szférában (FTE)	14 406	14 666	14 965	15 180	14 904	15 878
A felsőoktatási kutatóhelyeken (FTE)	5 852	5 938	5 999	5 957	5 902	5 911
<i>a teljes hazai K+F szféra százalékában (%)</i>	<i>40,6</i>	<i>40,5</i>	<i>40,1</i>	<i>39,2</i>	<i>39,6</i>	<i>37,2</i>

Ezeket az adatokat egymással, ill. egyes fenti adatokkal összehasonlítva a következő megállapításokat tehetjük:

2000 – 2005 között

- az átszámított létszám a teljes hazai K+F szférában 10,2 százalékkal (1 470 fővel), ezzel szemben a felsőoktatásban csak 1,0 százalékkal (60 fővel) emelkedett,

- a felsőoktatási kutatók és fejlesztők természetes létszámának a hazai összes természetes létszámhoz viszonyított aránya 60 százalék felett volt, az átszámított létszámokra vonatkozó arány viszont 40 százalék alá csökkent,

- a felsőoktatási kutatók és fejlesztők természetes létszáma 1 330 fővel növekedett, ezzel szemben az átszámított létszám 6 000 fő alatt ingadozott.

A tömegessé vált felsőoktatásban jelentősen megnövekedtek az oktatási feladatok, emiatt **jelentősen csökkent a kutatásra és fejlesztésre fordítható idő**, tehát

a felsőoktatásban a K+F személyi feltételek kedvezőtlenebbé váltak 2000 – 2005 között.

A felsőoktatás 2000 – 2005 közötti K+F szellemi kapacitását értékelve figyelembe kell vennünk a következő tényeket is:

(1) a felsőoktatási intézményekben részmunkaidőben foglalkoztatott és

⁷ A létszámadatok tíz főre kerekített értékek.

- (2) az egyetemeken működő MTA kutatócsoportokban dolgozó oktatók, kutatók, továbbá
- (3) a szervezett doktori képzésben részt vevő hallgatók létszámadatai.

A saját adatgyűjtésünk⁸ eredményeként az alábbi adatok állnak rendelkezésünkre:

(fő)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005
A részmunkaidős minősítettek létszáma	915	975	1 034	1 005	1 125	956
Az MTA által egyetemeken működtetett kutató-csoportokban dolgozó minősítettek létszáma	199	172	163	161	168	230
Szervezett teljes idejű doktori képzésben részt vevő hallgatók létszáma	2 884	3 495	4 140	4 516	4 715	4 952

A KSH fent részletezett adatait ez utóbbi adatokkal együtt értékelve azt állapíthatjuk meg, hogy

2000 – 2005 között a hazai K+F szellemi kapacitás több mint felét a felsőoktatás adta.

Ezt a megállapítást megerősíti az a tanulmányban közzétett vizsgálati eredmény is, amely szerint **a felsőoktatási kutatók tudományos publikációkban kifejeződő aktivitása a természetes létszámukkal áll arányban.**⁹

1.1.2. K+F működési feltételek

A pénzügyi feltételek alapvetően befolyásolják a kutatási és fejlesztési tevékenység eredményességét, hatékonyságát, a szellemi erőforrások gazdasági, társadalmi hasznosulását. A hazai kutatóhelyek K+F ráfordításainak 2000 – 2005 közötti változásait tükröző KSH adatokat a 2. táblázat tartalmazza.

Az éves **összes hazai K+F ráfordítás a hazai K+F szféra** egészében folyamatosan kétszeresére növekedett 2000 – 2005 között. Ez a növekedési ütem – kis eltérésekkel – a kutatóhelyek mindhárom nagy csoportjánál jól érzékelhető.

A kutatóhelyek együttes **K+F beruházási ráfordítása** – a kutatási eszközök pótlására, korszerűsítésére, kiegészítésére fordított összeg – 2004-ben a 2002. évi összeg alá csökkent, viszont 2000 – 2005 között 77,4 százalékkal emelkedett.

Az **egy kutatóra, fejlesztőre** jutó éves K+F ráfordítás a teljes munkaidőre átszámított létszámokra vetítve a hazai K+F szféra egészét tekintve 2005-ben 82,3 százalékkal volt több, mint 2000-ben.

A **felsőoktatási kutatóhelyek** esetében azt állapíthatjuk meg, hogy 2000 – 2005 között az éves K+F ráfordítás és az egy főre vetített ráfordítás több mint kétszeresére, a beruházási ráfordítás pedig több mint háromszorosára emelkedett.

⁸ A 2. lábjegyzetben említett adatgyűjtés keretében a részmunkaidősök és az MTA kutatócsoportokban dolgozók közül 2005 előtt a doktori fokozattal (vagy azzal egyenértékű tudományos fokozattal, ill. művészeti díjjal) rendelkező (összefoglalóan: minősített) oktatók, kutatók létszámadatait kértük be az intézményektől

⁹ Patkós András: A kutatás feltételeinek javítása a felsőoktatásban, hatása a bakkalaureátus és a mesterszintű képzések minőségére, összefonódása a doktori képzési szinttel. Tanulmány, 2003. február

A felsőoktatási kutatás és fejlesztés gazdasági hasznosulásáról szóló 1.3. fejezetben látni fogjuk, hogy a felsőoktatási intézmények K+F forrásainak 2000 – 2005 közötti jelentős bővülésében döntő szerepet játszott a sikeres hazai K+F pályázatokkal elnyert költségvetési támogatások ugrásszerű növekedése, és emellett a költségvetésen kívüli forrásokból származó intézményi bevételek összege is folyamatosan emelkedett. (Az viszont már más kérdés, hogy ezek a megállapítások lényegében néhány nagy egyetemre vonatkozathatók.)

Az adatok bizakodásra okot adhatnak, de elégedettségre nem. A felsőoktatás a hazai K+F szellemi kapacitás több mint felét adja. Ezért kutatóhelyei működésének eredményessége alapvetően befolyásolja a teljes hazai K+F szféra működésének eredményességét. Ennek tükrében kell értékelni a 2000 – 2005 közötti pénzügyi feltételekre vonatkozó, alábbiakban összefoglalt tényeket:

- | |
|---|
| <ol style="list-style-type: none">1) A felsőoktatási K+F ráfordítás a teljes hazai K+F ráfordításnak alig több mint 1/4 része.2) A felsőoktatási K+F beruházási ráfordítás a hazai K+F beruházási ráfordításnak az 1/5 részét sem éri el.3) Az egy felsőoktatási kutatóra jutó K+F ráfordítás csak 2/3 része a hazai átlagnak (a teljes munkaidőre átszámított létszámokra vetítve). |
|---|

2. táblázat
A hazai kutatóhelyek éves K+F ráfordításainak változása 2000 – 2005 között

	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Az éves összes K+F ráfordítás ¹⁰ (Milliárd Ft)						
a hazai kutatóhelyeken együtt	99,50	128,95	160,29	166,63	172,90	200,12
a kutató-fejlesztő intézeti és egyéb kutatóhelyeken ¹¹	27,49	36,39	56,33	55,09	53,64	58,17
a vállalalkozási kutató-fejlesztő helyeken	46,70	56,37	60,83	64,57	74,64	89,70
a felsőoktatási kutatóhelyeken	25,31	36,19	43,14	46,97	44,62	52,25
<i>a felsőoktatási a hazai százalékában (%)</i>	25,4	28,1	26,9	28,2	25,8	26,1
Az éves K+F ráfordításból beruházási ráfordítás (Milliárd Ft)						
a hazai kutatóhelyeken együtt	18,15	23,72	26,12	28,11	25,19	32,20
a kutató-fejlesztő intézeti és egyéb kutatóhelyeken	3,02	5,81	8,96	8,38	4,91	5,01
a vállalalkozási kutató-fejlesztő helyeken	12,94	14,04	11,76	13,68	16,01	20,18
a felsőoktatási kutatóhelyeken	2,19	3,87	5,40	6,05	4,27	7,01
<i>a felsőoktatási a hazai százalékában (%)</i>	12,1	16,3	20,7	21,5	17,0	21,8
Az egy kutatóra, fejlesztőre jutó éves K+F ráfordítás a teljes munkaidőre átszámított létszámokra vetítve (Millió Ft/fő)						
a hazai kutatóhelyeken együtt	6,91	8,79	10,71	10,98	11,60	12,60
a kutató-fejlesztő intézeti és egyéb kutatóhelyeken	5,91	7,81	12,19	11,62	11,43	11,73
a vállalalkozási kutató-fejlesztő helyeken	11,97	13,85	14,00	14,41	17,32	17,91
a felsőoktatási kutatóhelyeken	4,33	6,10	7,19	7,89	7,56	8,84
<i>a felsőoktatási a hazai átlag százalékában (%)</i>	62,7	69,4	67,1	71,9	65,2	70,2

¹⁰ A K+F tevékenységi költségek és a K+F célú beruházási ráfordítások együttes összege.

[Nem tartalmazza a kapcsolódó tevékenységek (termelés, szolgáltatás) költségeit, az amortizációt, a költségvetési forrásból a megfigyelt kutató-fejlesztő helyeken kívül felhasznált, továbbá a tudományos fokozatok tiszteletdíjára, illetménykiegészítésére és az ösztöndíjasok illetményére költségvetési forrásból kifizetett összegeket. (KSH)]

¹¹ Egyéb kutatóhelyek: lásd 4. lábjegyzet!

Források: Kutatás és fejlesztés (KSH) 2000, 2001, 2002, 2003, 2004, 2005
Felsőoktatás és felsőoktatási kutatás (KSH) 2003

A kutatási segéd személyzet létszáma is jelentős mértékben befolyásolja a kutatási és fejlesztési tevékenység hatékonyságát. A KSH teljes munkaidőre átszámított adatai szerint a kutatási segéd személyzet **100 kutatóra, fejlesztőre jutó létszáma** az alábbiak szerint változott 2000 – 2005 között:

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	Átlag
A hazai kutatóhelyeken együtt	36	32	33	31	32	29	32
A kutató-fejlesztő intézeti és egyéb kutatóhelyeken	45	35	41	36	37	33	38
A vállalkozási kutató-fejlesztő helyeken	47	46	42	40	38	34	41
A felsőoktatási kutatóhelyeken	21	21	20	19	22	21	21

A KSH adatai azt mutatják, hogy

a felsőoktatási kutatóhelyeken a 100 kutatóra, fejlesztőre jutó segéd személyzet létszáma csak fele akkora, mint a másik két K+F szektorban a teljes munkaidőre átszámított létszámokat tekintve.

Összefoglalva: A felsőoktatási kutatóhelyek 2000 – 2005 közötti működési feltételeit jellemző statisztikai adatokat a többi K+F szektor jellemzőivel összehasonlítva a következő megállapítást tehetjük:

A hazai K+F szellemi kapacitás több mint felét adó felsőoktatási kutatóhelyek meghatározó működési feltételeit jellemző statisztikai mutatók jóval kedvezőtlenebbek a felsőoktatáson kívüli kutatóhelyek mutatóinál.

1.1.3. K+F eredményesség

A publikációs teljesítmény a kutatási és fejlesztési eredményesség legáltalánosabb elemének tekinthető. A 3. táblázatban összefoglalt KSH adatok azt mutatják, hogy a teljes munkaidőre átszámított 100 kutatóra, fejlesztőre jutó publikációk száma hogyan változott 2000 – 2005 között.

A felsőoktatási kutatóhelyek és a többi K+F szféra kutató-fejlesztő helyeinek publikációs eredményességét jellemző adatokat azért átlagolással hasonlítjuk össze, mert egyes adatok évenkénti változásaiban meglehetősen nagy hullámzások is vannak.

3. táblázat
A 100 kutatóra, fejlesztőre jutó publikációk számának változása
2000 – 2005 között

(Db/100 kutató)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	Átlag
Magyar nyelvű könyv							
Kutató-fejlesztő intézetek és egyéb kutatóhelyek	15	16	19	18	21	19	18
Vállalkozási kutató-fejlesztő helyek	2	2	2	1	1	1	1
Felsőoktatási kutatóhelyek	46	44	49	49	50	48	48
Együtt	63	62	70	68	72	68	67
<i>Felsőoktatási kutatóhelyek az „Együtt” százalékában (%)</i>	73,0	71,0	70,0	72,1	69,4	70,6	71,0
Magyar nyelvű szakfolyóiratokban megjelent cikk							
Kutató-fejlesztő intézetek és egyéb kutatóhelyek	102	114	115	101	102	97	105
Vállalkozási kutató-fejlesztő helyek	17	20	22	19	20	14	19
Felsőoktatási kutatóhelyek	237	244	253	249	240	236	243
Együtt	356	378	390	369	362	347	367
<i>Felsőoktatási kutatóhelyek az Együtt százalékában (%)</i>	66,6	64,6	64,9	67,5	66,3	68,0	66,3
Idegen nyelvű könyv							
Kutató-fejlesztő intézetek és egyéb kutatóhelyek	4	5	7	7	7	7	6
Vállalkozási kutató-fejlesztő helyek	1	1	1	0	1	0	1
Felsőoktatási kutatóhelyek	11	11	11	12	11	10	11
Együtt	16	17	19	19	19	17	18
<i>Felsőoktatási kutatóhelyek az Együtt százalékában (%)</i>	68,8	64,7	57,9	63,2	57,9	58,8	61,7
Idegen nyelvű akadémiai aktákban megjelent cikk							
Kutató-fejlesztő intézetek és egyéb kutatóhelyek	17	13	15	16	12	16	15
Vállalkozási kutató-fejlesztő helyek	1	2	2	3	2	2	2
Felsőoktatási kutatóhelyek	47	44	50	48	39	39	44
Együtt	65	59	67	67	53	57	61
<i>Felsőoktatási kutatóhelyek az Együtt százalékában (%)</i>	72,3	74,6	74,6	71,6	73,6	68,4	72,6
Idegen nyelvű külföldi szakfolyóiratokban megjelent cikk							
Kutató-fejlesztő intézetek és egyéb kutatóhelyek							
Vállalkozási kutató-fejlesztő helyek	70	76	71	75	72	79	74
Felsőoktatási kutatóhelyek	6	7	8	6	6	5	6
Együtt	114	109	109	110	113	111	111
	190	192	188	191	191	195	191
<i>Felsőoktatási kutatóhelyek az Együtt százalékában (%)</i>	60,0	56,8	58,0	57,6	59,2	56,9	58,1

Megjegyzés: Mindegyik átlag a darabszámok összegéből számított érték.

Források: Kutatás és fejlesztés (KSH) 2000, 2001, 2002, 2003, 2004, 2005
Felsőoktatás és felsőoktatási kutatás (KSH) 2003

A 3. táblázatban összefoglalt adatok alapján – és figyelembe véve az 1. táblázatban található tényleges kutatói létszámadatokat is – a következő megállapításokat tehetjük:

1. A teljes munkaidőre átszámított 100 kutatóra, fejlesztőre jutó publikációk számát tekintve a felsőoktatási kutatóhelyek publikációs teljesítménye a három K+F szféra közül kimagaslóan a legnagyobb.

2. A felsőoktatási K+F publikációs teljesítmény öt év átlagában a tényleges kutatói létszámokra vonatkozó arányokat is meghaladó mértékben múlta felül a teljes hazai K+F szféra átlagos teljesítményét.

A szabadalmi tevékenység eredményessége – az elfogadott szabadalmak alapján – a K+F szellemi kapacitások gazdasági és társadalmi hasznosulásának további fontos mutatója.

A hazai és a külföldi szabadalmi bejelentések, valamint az itthon és külföldön elfogadott szabadalmak számának 2000 – 2005 közötti KSH adatait a 4. táblázat foglalja össze.

Hat év átlagában a *belföldi* szabadalmi bejelentések 1/4 részénél is kevesebb származik felsőoktatási kutatóhelyről, a belföldön megadott szabadalmaknak pedig kevesebb mint 1/3-a felsőoktatási kutatóhelyé. Ezek az arányok jóval alatta vannak a publikációs eredményekre vonatkozó adatoknak, és jelentősen elmaradnak a teljes munkaidőre átszámított hazai kutatólétszámból 40 százalék alá csökkent részesedéstől is.

A felsőoktatási kutatóhelyek *külföldi* szabadalmi tevékenységére vonatkozó mutatók a belföldi adatoknál is jóval szerényebbek: hat év átlagában a külföldi szabadalmi bejelentések csupán 1/12 része, a külföldön megadott szabadalmaknak pedig csak 1/16 része kapcsolódik felsőoktatási kutatóhelyhez.

Ezek az arányok akkor is el kell gondolkodnunk, ha tudjuk, hogy az oktatáshoz kapcsolódó K+F feladatok, elsősorban az új ismeretek feltárására irányuló alapkutatási, valamint az oktatástechnológia fejlesztési feladatok az elsődlegesek a felsőoktatási kutatóhelyeken.

Összefoglalva: A felsőoktatási kutatás és fejlesztés eredményességére vonatkozó statisztikai adatokat értékelve azt mondhatjuk, hogy

a felsőoktatási kutatóhelyek kimagaslóan a legeredményesebbek a publikálásban, ezzel szemben a szabadalmi tevékenységet és különösen a külföldi szabadalmi tevékenységet tekintve a teljesítményük mélyen alatta van a hazai K+F szellemi kapacitáshoz való hozzájárulásuk mértékének.

4. táblázat
**A hazai kutatóhelyek szabadalmi tevékenységének eredményessége
 2000 – 2005 között**

(Db)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	Átlag
Belföldi szabadalmi bejelentések száma							
Kutató-fejlesztő intézetek és egyéb kutatóhelyek	53	43	67	37	37	30	44
Vállalkozási kutató-fejlesztő helyek	63	84	100	136	115	131	105
Felsőoktatási kutatóhelyek	53	33	50	35	53	54	46
Együtt	169	160	217	208	205	215	196
<i>Felsőoktatási kutatóhelyek az Együtt százalékában (%)</i>	<i>31,4</i>	<i>20,6</i>	<i>23,0</i>	<i>16,8</i>	<i>25,9</i>	<i>25,1</i>	<i>23,7</i>
Belföldön megadott szabadalmak száma							
Kutató-fejlesztő intézetek és egyéb kutatóhelyek	50	30	46	33	15	25	33
Vállalkozási kutató-fejlesztő helyek	37	38	45	52	30	47	41
Felsőoktatási kutatóhelyek	47	38	27	22	31	35	33
Együtt	134	106	118	107	76	107	108
<i>Felsőoktatási kutatóhelyek az Együtt százalékában (%)</i>	<i>35,1</i>	<i>35,8</i>	<i>22,9</i>	<i>20,6</i>	<i>40,8</i>	<i>32,7</i>	<i>30,9</i>
Külföldi szabadalmi bejelentések száma¹²							
Kutató-fejlesztő intézetek és egyéb kutatóhelyek	16	25	17	21	19	23	20
Vállalkozási kutató-fejlesztő helyek	113	157	183	225	535	541	292
Felsőoktatási kutatóhelyek	32	17	41	27	32	23	29
Együtt	161	199	241	273	586	587	341
<i>Felsőoktatási kutatóhelyek az Együtt százalékában (%)</i>	<i>19,9</i>	<i>8,5</i>	<i>17,0</i>	<i>9,9</i>	<i>5,5</i>	<i>3,9</i>	<i>8,4</i>
Külföldön megadott szabadalmak száma							
Kutató-fejlesztő intézetek és egyéb kutatóhelyek	12	7	8	11	4	9	8
Vállalkozási kutató-fejlesztő helyek	85	144	180	271	186	227	182
Felsőoktatási kutatóhelyek	16	22	12	14	8	6	13
Együtt	113	173	200	296	198	242	204
<i>Felsőoktatási kutatóhelyek az Együtt százalékában (%)</i>	<i>14,2</i>	<i>12,7</i>	<i>6,0</i>	<i>4,7</i>	<i>4,0</i>	<i>2,5</i>	<i>6,4</i>

Megjegyzés: Mindegyik átlag a darabszámok összegéből számított érték.

Források: Kutatás és fejlesztés (KSH) 2000, 2001, 2002
 Felsőoktatás és felsőoktatási kutatás (KSH) 2003
 A KSH-tól munkakapcsolat keretében kapott adatok (2004, 2005)

¹² A több országban bejelentett találmány minden ország esetében külön bejelentésnek számít.

1.2. A felsőoktatási intézményekben teljes munkaidőben alkalmazott, doktori fokozattal rendelkező oktatók és kutatók létszámának változása 1996 – 2006 között

A felsőoktatási intézményekben foglalkoztatott, doktori fokozattal¹³ rendelkező oktatók és kutatók létszámára vonatkozó adatgyűjtést 1996 óta végzünk¹⁴ (2004-től egyszerűsített adatszerkezetben). Az intézmények által szolgáltatott adatokat ellenőrizzük, szükség esetén korrigáljuk és egyeztetjük az intézményekkel.

A teljes munkaidőben foglalkoztatott, doktori fokozattal rendelkező oktatók és kutatók létszámának 1996 – 2006 közötti változásait az 5. táblázat mutatja intézménycsoportonként.

Az **összlétszám** 1996. október – 2006. március között folyamatosan növekedett 4 812 főről 7 969 főre¹⁵. A 3 157 fős változás 65,6 százalékos (évenként átlagosan 6,6 százalékos).

A növekedés 1996 – 1998 között volt a leggyorsabb: a majdnem ezer fős változás 20,7 százalékos volt két év alatt. Érdekes, hogy a legkisebb (1,9 százalékos) emelkedés 2000-ben történt, a felsőoktatási integráció évében.

Külön figyelmet érdemel, hogy a 2000 – 2004 közötti, átlagosan 4 százalékos növekedést 8 százalékos emelkedés követte 2005-ben.

A 2005 – 2006 közötti változások ellentmondásosak. A doktori fokozattal rendelkezők létszáma mindössze 125 fővel emelkedett annak ellenére, hogy mintegy 500 fő szerezte meg a

¹³ Doktori fokozat: PhD vagy azzal egyenértékű tudományos fokozat, ill. DLA fokozat vagy azzal egyenértékű művészeti díj.

¹⁴ Lásd 2. lábjegyzet!

¹⁵ A 2006. márciusi adatok csak az oktatói és a kutatói munkakörben foglalkoztatottak létszámát tartalmazzák, az egyéb – pl. kutatóintézeti vezető, klinikai orvos, pszichológus, laborvezető, tanszéki mérnök stb. – munkakörben foglalkoztatottakét nem.

Az új felsőoktatási törvénynek a tudományos támogatás intézmények közötti elosztására vonatkozó rendelkezése szerint a támogatás felét az oktatói és kutatói munkakörben foglalkoztatottak – ideértve az állam által támogatott doktori képzésben részt vevő hallgatókat is – létszáma és teljesítménye alapján kell felosztani. A 2006. márciusi adatgyűjtés adatszerkezetét ennek figyelembevételével terveztük meg. Öt állami egyetem és egy állami főiskola az egyéb munkakörben alkalmazott, de oktatási és kutatási feladatokat is ellátó személyek létszámát is közölte. (Ezek összege 45 fő.)

PhD, DLA fokozatot. Számos intézményben – elsősorban nagy egyetemeken¹⁶ – amellet, hogy sokan szerezték meg a doktori fokozatot, finanszírozási okok miatt nagy számban szűnt meg vagy módosult fokozattal rendelkezők teljes munkaidős munkaviszonya elbocsátásokkal, nyugdíjazásokkal, a teljes munkaidős alkalmazás részmunkaidősre módosításával. Az **állami főiskolák** 1996 – 2006 közötti 89,1 százalékos (326 fős) létszámnövekedése különösen figyelemre méltó, ugyanis az intézmények száma jelentősen csökkent 2000-tól.¹⁷ Az intézmények kiemelt feladatként kezelik oktatóik doktori fokozatszerzését.¹⁸ A doktori tanulmányokat folytató, illetőleg a doktori fokozatszerzésre egyénileg felkészülő teljes munkaidős felsőoktatási oktatók és kutatók átlagosan 1/4 része állami főiskolán dolgozott 2000 – 2005 között.

¹⁶ Pl. Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem, Debreceni Egyetem, Eötvös Loránd Tudományegyetem.

¹⁷ 2000. január 1-jétől tizenkét főiskola egyetemi főiskolai karrá vált, a dunaújvárosi pedig önállósult. 2001-ben a győri Széchenyi István Főiskola egyetemmé vált. 2003-ban a gyöngyösi főiskola Károly Róbert Főiskola néven lett önálló.

¹⁸ Ez a megállapítás a normatív kutatástámogatás felhasználásáról készült éves beszámolókon alapul.

5. táblázat

A felsőoktatási intézményekben teljes munkaidőben alkalmazott, doktori fokozattal rendelkező oktatók és kutatók létszámának változása 1996 - 2006 között

<i>Intézménycsoport</i>	1996. okt.	1997. okt.	1998. okt.	1999. okt.	2000. okt.	2001. okt.	2002. márc.	2003. márc.	2004. márc.	2005. márc.	2006. márc.
Állami egyetemek	4 265	4 598	5 018	5 259	5 375	5 537	5 728	5 865	6 128	6 470	6 536
<i>Az 1996. októberi adat %-ában</i>		107,8	117,7	123,3	126,0	129,8	134,3	137,5	143,7	151,7	153,2
Állami főiskolák	366	414	501	535	483	507	458	530	585	664	692
<i>Az 1996. októberi %-ában</i>		113,1	136,9	146,2	132,0	138,5	125,1	144,8	159,8	181,4	189,1
Állami egyetemek és főiskolák együtt	4 631	5 012	5 519	5 794	5 858	6 044	6 186	6 395	6 713	7 134	7 228
<i>Az 1996. októberi adat %-ában</i>		108,2	119,2	125,1	126,5	130,5	133,6	138,1	145,0	154,0	156,1
Egyházi egyetemek	102	115	131	153	186	186	232	231	246	310	284
<i>Az 1996. októberi adat %-ában</i>		112,7	128,4	150,0	182,4	182,4	227,5	226,5	241,2	303,9	278,4
Egyházi főiskolák	60	96	111	116	123	135	137	145	142	160	178
<i>Az 1996. októberi adat %-ában</i>		160,0	185,0	193,3	205,0	225,0	228,3	241,7	236,7	266,7	296,7
Egyházi egyetemek és főiskolák együtt	162	211	242	269	309	321	369	376	388	470	462
<i>Az 1996. októberi adat %-ában</i>		130,2	149,4	166,0	190,7	198,1	227,8	232,1	239,5	290,1	285,2
Magán, ill. alapítványi felsőoktatási intézmények	19	27	49	67	80	105	109	118	165	240	279
<i>Az 1996. októberi adat %-ában</i>		142,1	257,9	352,6	421,1	552,6	573,7	621,1	868,4	1 263,2	1 468,4
Az állam által elismert felsőokt. intézmények együtt	181	238	291	336	389	426	478	494	553	710	741
<i>Az 1996. októberi adat %-ában</i>		131,5	160,8	185,6	214,9	235,4	264,1	272,9	305,5	392,3	409,4
Felsőoktatási intézmények együtt	4 812	5 250	5 810	6 130	6 247	6 470	6 664	6 889	7 266	7 844	7 969
<i>Az előző időponti adat %-ában</i>		109,1	110,7	105,5	101,9	103,6	103,0	103,4	105,5	108,0	101,6
<i>Az 1996. októberi adat %-ában</i>		109,1	120,7	127,4	129,8	134,5	138,5	143,2	151,0	163,0	165,6

Megjegyzések:

(1) A Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem és a Rendőrtiszti Főiskola adatai nem szerepelnek a táblázatban. (Nem az OKM költségvetési fejezetébe tartoznak.)

(2) Az állami intézmények adatai 1999-ig a 2000. január 1-jei integráció előtti, 2000-tól pedig az integráció utáni adatok. Az egyetemekhez integrált főiskolák 1999. októberi adatait a főiskolák együttes adata tartalmazza, az egyetemekről levált főiskolai karok adatai pedig az egyetemek 1999. évi együttes adatának részét képezik. A Széchenyi István Egyetem adatai 2001-ig a főiskolák adatai között szerepelnek. A Károly Róbert Főiskola adatait 2002-ig az állami egyetemek adatai, 2003-tól pedig az állami főiskolák adatai tartalmazzák.

(3) Az Adventista Teológiai Főiskola 1996-ban, a Pünkösdi Teológiai Főiskola pedig 2001-ben nem szolgáltatott adatokat. A Pápai Református Teológiai Akadémia 1998 óta, a Bhaktivedanta Hittudományi Főiskola 2004 óta működik. A Sola Scriptura Lelkészképző és Teológiai Főiskola nem szolgáltat adatokat. (Nem igényel állami támogatást.)

(4) A magán, ill. alapítványi felsőoktatási intézmények adatai egyes intézmények adatait az állami elismerés időpontjától függően a következők szerint tartalmazzák: 1997. októbertől: Nemzetközi Üzleti Főiskola, 2001. októbertől: Budapesti Kommunikációs és Üzleti Főiskola, Heller Farkas Gazdasági és Turisztikai Szolgáltatások Főiskolája, Zsigmond Király Főiskola, 2003. márciustól: Andrassy Gyula Budapesti Német Nyelvű Egyetem, 2004. márciustól: Harsányi János Főiskola, 2005. márciustól: Budapest Kortársanc Főiskola, Tomori Pál Főiskola, 2006. márciustól: Közép-európai Egyetem.

(5) A 2006. márciusi adatok csak az oktatói és a kutatói munkakörben foglalkoztatottakra vonatkoznak. (Lásd 15. lábjegyzet!)

Források: Ellenőrzött intézményi adatszolgáltatások.

Az **állam által elismert felsőoktatási intézmények** teljes munkaidőben alkalmazott, doktori fokozattal rendelkező oktatóinak és kutatóinak létszáma több mint 4-szeresére nőtt 1996 - 2005 között.

Az **egyházi egyetemeken és főiskolákon** 1996 – 2005 között lendületesen növekedett a doktori fokozattal rendelkező teljes munkaidős oktatók és kutató létszáma: 1998-ban másfélszer, 2001-ben kétszer, 2005-ben pedig közel háromszor akkora volt, mint 1996-ban.

A 2005 – 2006 közötti visszaesés elsősorban annak tulajdonítható, hogy számos oktató munkaviszonya teljes munkaidős alkalmazásról részmunkaidősre változott finanszírozási okok miatt.

A magán, ill. alapítványi felsőoktatási intézmények száma 1996 – 2005 között 5-ről 14-re, az intézményekben teljes munkaidőben foglalkoztatott, doktori fokozattal rendelkező oktatók létszáma pedig 19 főről 279 főre, vagyis 14,7-szeresére emelkedett.

A **2000. január 1-jei integráció** eredményeként létrejött, majd szervezeti változásokkal tovább módosult, illetőleg újabb intézményekkel bővült **felsőoktatási hálózat** egyetemlein és főiskoláin a doktori fokozattal rendelkező teljes munkaidős oktatók és kutatók létszáma 2006-ban 27,6 százalékkal (1 722 fővel) volt nagyobb, mint 2000-ben.

A növekedés egyik – jelentős – oka az, hogy minden évben számos, 2003 – 2005 között összesen 1 510 oktató, kutató szerzett doktori fokozatot. Emellett az intézmények fokozattal rendelkező új, teljes munkaidős oktatókat is felvettek (egy részüket a részmunkaidős vagy más szerződésük megváltoztatásával). A növekedést számos – esetenként kényszerű létszámcsökkentés miatti – nyugdíjazás, elbocsátás, a teljes idejű munkaszerződés megváltoztatása stb. mérsékelte.

2000-ben a doktori fokozattal rendelkező teljes munkaidős oktatók és kutatók 93,8 százaléka volt állami egyetemek, főiskolák alkalmazottja. Részarányuk 2006-ig fokozatosan 90,7 százalékra mérséklődött.

Az állam által elismert felsőoktatási intézményekben teljes munkaidőben alkalmazott, doktori fokozattal rendelkezők oktatók és kutatók részaránya 6,2 százalékról fokozatosan 9,3 százalékra növekedett 2000 – 2006 között¹⁹, mivel létszámuk nagyobb ütemben emelkedett, mint az állami egyetemeken és főiskolákon dolgozóké.

Végezetül nézzük meg azt, hogy a felsőoktatási intézményekben mekkora volt a teljes munkaidőben alkalmazott oktatók és kutatók létszámán belül a doktori fokozattal rendelkezők aránya 1996-ban, 2000-ben és 2005-ben!

A kérdésre az alábbi adatsor alapján válaszolhatunk:

	1996	2000	2005
A teljes munkaidőben alkalmazott oktatók és kutatók összlétszám létszáma ²⁰ (fő)	12 249	17 760	19 086
A doktori fokozattal rendelkezők létszáma (fő)	4 812	6 247	7 844
<i>aránya (%)</i>	<i>39,3</i>	<i>35,2</i>	<i>41,1</i>

¹⁹ 1996. évi arányuk még csak 3,8 százalék volt.

²⁰ Ezek a létszámok a KSH által a felsőoktatási kutatóhelyeken végzett adatgyűjtés eredményei. A KSH-tól kapott információ szerint egyes felsőoktatási intézményekben olyan tanszékek is vannak, amelyeken nem folyik kutatási tevékenység.

Az adatok alapján a következőket állapíthatjuk meg:

A teljes munkaidőben alkalmazott oktatók és kutatók létszáma 1996 – 2000 között 45 százalékkal, a doktori fokozattal rendelkezők létszáma viszont csak 29,8 százalékkal, tehát jóval kisebb mértékben emelkedett. 2000 – 2005 között az összlétszám 7,5 százalékkal, a doktori fokozattal rendelkezőké pedig lényegesen nagyobb mértékben, 25,6 százalékkal növekedett.

Összefoglalva: a felsőoktatási intézményekben az oktatói és kutatói létszám változása 1996 – 2000 között inkább mennyiségi, 2000 – 2005 között pedig inkább minőségi növekedés volt.

1.3. A felsőoktatási tudományos kutatás és fejlesztés gazdasági hasznosulása 1995 – 2005 között

A felsőoktatási intézményekben folyó tudományos kutatás és fejlesztés (K+F), a kutatási szellemi kapacitások hasznosításának elsődleges célja az oktatás-képzés tartalmának folyamatos gazdagítása új tudományos eredményekkel, továbbá az oktatástechnológia fejlesztése az oktatás-képzés eredményességének növelése érdekében.

A K+F szellemi kapacitások hasznosulásának mérésére szolgáló, általánosan elfogadott módszer a publikációkra, szabadalmi bejelentésekre, elfogadott szabadalmakra vonatkozó adatok gyűjtése, feldolgozása, összehasonlító elemzése. Az *1.1.3. fejezetben* a felsőoktatási kutatóhelyekre vonatkozóan a KSH adataiból azt a következtetést vonhattuk le, hogy

- a publikálásban a többi hazai kutató-fejlesztő helyhez viszonyítva kimagaslóan a legeredményesebbek, ezzel szemben
- a szabadalmi tevékenységben mutatott teljesítményük jóval kisebb, mint hozzájárulásuk a hazai K+F szellemi kapacitáshoz.

A felsőoktatási K+F szellemi kapacitások és eredmények hasznosulása nagyon fontos abból a szempontból is, hogy **a K+F tevékenység eredményeként megszerzett intézményi bevételek, különösen a hazai költségvetésen kívülről származó pénzüsszegek mekkora szerepet játszanak az intézmények működéséhez és a működési feltételek fejlesztéséhez szükséges pénzeszközök biztosításában.** Konkrétan:

a) A felsőoktatási intézmények működési és fejlesztési költségeinek forrásai között mekkora a külföldi K+F pályázatok és a szerződéses K+F megbízások teljesítésével elért bevételek súlya?

b) A felsőoktatási intézmények milyen mértékben vesznek részt a vállalkozások K+F tevékenységében?

A következőkben a felsőoktatási K+F gazdasági hasznosításának eredményességét az alábbi adatok alapján értékeljük:

- 1) a felsőoktatási intézmények kutatóhelyei²¹ által elvégzett kutatási-fejlesztési feladatok eredményeként bevételt hozó **hazai K+F pályázatok** száma és együttes bevétele,
- 2) a sikeres **külföldi K+F pályázatok** száma és összbevétele,
- 3) a vállalkozások (és más felhasználó szervezetek) részére **szerződéses megbízás alapján végzett K+F** tevékenységgel megszerzett intézményi bevétel, valamint a bevételt hozó projektek száma.

²¹ Tanszékek, intézetek, klinikák, kutatóintézetek stb.

Az értékeléshez felhasználjuk az 1996 óta évenként végzett intézményi adatgyűjtésünk²² eredményeit, és a KSH adataival összevetjük az azokkal összehasonlítható adatokat. **Az intézményektől kapott adatokat minden évben gondosan ellenőriztük, és szükség szerint korrigáltuk az adatszolgáltatókkal egyeztetve.**

Bebizonyítjuk azt, **hogy a felsőoktatás egészét tekintve nem kielégítő a hazai költségvetésen kívüli K+F források bevonásában megnyilvánuló aktivitás, a K+F szellemi kapacitások és eredmények gazdasági hasznosításának mértéke.**

A felsőoktatási intézmények részére bevételt hozó K+F projektek összesített adatainak 1995 - 2005 közötti változásait a *6. táblázat* tartalmazza.

²² 2003-ig a felsőoktatási normatív kutatástámogatás intézmények közötti felosztásához végeztünk adatgyűjtést. Ezt a munkát 2004-től abban a meggyőződésben folytattuk, hogy az új felsőoktatási törvény hatályba lépésével a tudományos célú normatív támogatás elosztásához is szükség lesz az intézményi K+F bevételi adatokra mint teljesítményi mutatókra. A Felsőoktatási és Tudományos Tanács 2005. júniusi javaslata a tudományos támogatás elosztására megerősítette ezt az álláspontot.

6. táblázat
A felsőoktatási intézményeknek bevételt hozó kutatási és fejlesztési projektek
összesített adatai 1995 – 2005 között²³

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Hazai K+F pályázatok											
száma (db)	4 544	4 426	4 919	5 310	4 832	4 214	4 243	3 997	3 728	3 083	2 824
összbevétele (millió Ft)	3 073	3 375	5 065	5 375	5 311	4 514	6 928	10 471	11 042	13 031	14 431
<i>Az összbevétel az együttes összbevétel %-ában</i>	67,6	65,9	69,8	67,7	67,4	60,3	69,0	74,7	76,2	72,9	69,1
Külföldi K+F pályázatok											
száma (db)	266	272	279	293	243	202	183	195	190	249	337
összbevétele (millió Ft)	525	788	918	925	1 008	1 173	1 158	1 465	1 499	2 189	2 801
<i>Az összbevétel az együttes összbevétel %-ában</i>	11,5	15,4	12,6	11,6	12,8	15,7	11,5	10,5	10,3	12,2	13,4
K+F megbízások											
száma (db)	1 075	948	1 203	1 316	1 100	1 060	1 020	957	828	1 052	1 285
összbevétele (millió Ft)	948	959	1 276	1 641	1 563	1 792	1 952	2 077	1 945	2 667	3 655
<i>Az összbevétel az együttes összbevétel %-ában</i>	20,9	18,7	17,6	20,7	19,8	24,0	19,5	14,8	13,4	14,9	17,5
Együttes összbevétel (millió Ft)	4 546	5 122	7 259	7 941	7 882	7 479	10 038	14 013	14 486	17 887	20 887
<i>Növekedés az előző évhez képest (%)</i>		12,7	41,7	9,4	-0,7	-5,1	34,2	39,6	3,4	23,5	16,8

Források: Ellenőrzött intézményi adatszolgáltatások

²³ Az 1995. évi adatok nem tartalmazzák az állam által elismert felsőoktatási intézmények adatait. Az összbevételi adatok millió Ft-ra kerekített nominális értékek.

A 6. táblázatban lévő, valamint az alább közölt további adatokból és az ezekhez kapcsolódó tényekből következő **legfontosabb megállapításokat az alábbiakban foglaljuk össze:**

1. A felsőoktatási intézmények K+F projektekkel elért együttes éves bevétele 1995 – 2005 között 4,6-szeresére növekedett (nominálisan).

A növekedés nem volt folyamatos és egyenletes. Az 1995 – 1998 közötti 74,7 százalékos emelkedést 1998 – 2000 között kisebb csökkenés követte, majd 2000 – 2005 között az együttes bevétel a 2,8-szeresére növekedett. Az utóbbi öt év alatti 13,4 milliárd Ft összegű növekmény igen jelentős.

Az együttes K+F bevétel változásai elsősorban a hazai K+F pályázatokkal elért éves összbevétel változásaiból adódnak.

2. A döntően állami költségvetési forrásból finanszírozott **hazai K+F pályázatokkal** elért bevételek²⁴ általában az együttes K+F bevétel 2/3 részét, 2002 – 2004 között pedig a 3/4 részét tették ki, tehát

a felsőoktatási tudományos kutatás és fejlesztés alapvetően meghatározó forrása az állami költségvetés.²⁵

3. Az egy sikeres hazai K+F pályázattal átlagosan elnyert összeg a következők szerint változott:

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Millió Ft/projekt	0,676	0,763	1,030	1,012	1,099	1,071	1,633	2,620	2,962	4,227	5,110

Az 1998. és a 2000. évi kismértékű visszaeséstől eltekintve azt állapíthatjuk meg, hogy

a hazai K+F pályázati rendszer szétaprózottsága igen jelentős mértékben csökkent 1995 – 2005 között.

4. A legalább egy sikeres hazai K+F pályázatot elért intézmények számának az összes intézmény számához viszonyított arányát következő számsor mutatja:

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Arány [%]	62,3	63,5	61,0	62,7	62,2	65,0	66,2	61,5	51,5	61,1

Ezek az adatok azt is kifejezik, hogy

a felsőoktatási intézmények egyharmadának (2004-ben a felének) nem volt eredményes hazai K+F pályázata.

A hazai pályázatokon eredménytelen intézmények döntő többsége az állam által elismert kis főiskola, amelyek évről-évre sikertelenül pályáznak, vagy már nem is próbálkoznak.

²⁴ Az oktatási és kutatási infrastruktúra fejlesztésére, pl. műszerbeszerzésre, könyvtárfejlesztésre stb. pályázati úton elnyert támogatási összegeket nem tekinthetjük egy adott évben elvégzett kutatás-fejlesztés eredményeként elért bevételnek. Más a helyzet akkor, ha a kutatási projekt megvalósításához elnyert támogatás eszközbeszerzési hozzájárulást is tartalmaz a projekttel közvetlenül összefüggő működési költségek (bér, bérjárulékok, dologi kiadások) egy részének fedezése mellett.

²⁵ 2005-ben számos egyetem és főiskola jutott hazai pályázati úton olyan összegekhez, amelyek az Európai Unió által támogatott, pl. a humán erőforrás fejlesztési programhoz kapcsolódó, az oktatás, képzés tartalmi fejlesztését célzó kutatások végzését segítették. Az ilyen K+F bevételeket is hazai K+F pályázati bevételnek tekintjük.

5. A felsőoktatási intézmények **külföldi K+F pályázatokkal** elért együttes bevétele 1995 – 2005 között (2001-et kivéve) folyamatosan 5,3-szeresére növekedett. A 2005. évi 2,8 milliárd Ft összegű együttes bevétel 2,4-szerese a 2001. évi adatnak.

A 2003 – 2005 közötti 87 százalékos emelkedés elsősorban az állami egyetemek **európai uniós pályázatokon** elért sikeres szereplésének az eredménye.

Külföldi K+F pályázatokkal a következő egyetemek jutottak legtöbb bevételhez 2003 - 2005 között: BME (2,11 milliárd Ft), DE (1,94 milliárd Ft), ELTE (0,5 milliárd Ft), SZTE (0,35 milliárd Ft).²⁶

6. Az egy sikeres külföldi K+F pályázattal átlagosan elnyert összeg változását az alábbi adatsor mutatja:

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Millió Ft/projekt	1,974	2,897	3,290	3,157	4,148	5,807	6,328	7,513	7,889	8,791	8,311

Az egy sikeres pályázatra jutó bevétel 1998-tól és 2005-től eltekintve folyamatosan növekedett, évenként átlagosan 42,1 százalékkal.

A lényegében dinamikus növekedési trend mellett azt is figyelembe kell azonban vennünk, hogy

2003 – 2005 között az intézmények 2/3 részének nem volt eredményes külföldi K+F pályázata.

7. A külföldi pályázati K+F bevételek együttes összege átlagosan csak 1/8 része a K+F összbevételnek. Ez a tény különös figyelmet érdemel, mert az Európai Unió kutatási programjaiban a magyar részvétel eredményessége nagy mértékben függ attól, hogy mennyire hasznosul a hazai K+F szférában meghatározó súlyú felsőoktatási kutatóhelyek tevékenysége.

8. A **gazdálkodó szervezetek** (és más felhasználók, pl. megyei önkormányzatok, civil szervezetek stb.) részére **szerződéses megbízás alapján végzett kutatás-fejlesztés**²⁷ eredményeként elért együttes K+F bevétel 1995 – 2005 között 2,7 milliárd Ft-tal, közel négyszeresére emelkedett (nominálisan). A növekedést 1999-ben és 2003-ban szakította meg kisebb arányú csökkenés.

2003 – 2005 között jelentősen erősödött a felsőoktatás és a versenyszféra közötti, mindkét fél számára rendkívül fontos kutatási és fejlesztési együttműködés. A felsőoktatási intézmények K+F megbízásos összbevétele 2004-ben 0,72 milliárd Ft-tal (37,1 százalékkal) haladta meg a 2003. évi összeget, a 2005. évi együttes bevétel pedig majdnem 1 milliárd Ft-tal (37 százalékkal) a 2004. évi összbevételt.

A hároméves időszakra vonatkozó adatok alapján a legeredményesebb intézmények a következők: BME (2,31 milliárd Ft), DE (1,31 milliárd Ft), ME (0,82 milliárd Ft), PE (0,64 milliárd Ft), SZTE (0,6 milliárd Ft), SE (0,41 milliárd Ft).²⁸

²⁶ Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem, Debreceni Egyetem, Eötvös Loránd Tudományegyetem, Szegedi Tudományegyetem

²⁷ A felhasználók részére nyújtott különböző szakmai szolgáltatások, pl. tanácsadás, tervezési, mérési, biztonságtechnikai, minőségellenőrzési feladatok végzése stb. nem tekinthetők K+F tevékenységnek.

²⁸ Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem, Debreceni Egyetem, Miskolci Egyetem, Pannon Egyetem, Szegedi Tudományegyetem, Semmelweis Egyetem.

9. Az egy megbízásos K+F projekttel átlagosan megszerzett bevétel a következők szerint változott:

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Millió Ft/projekt	0,882	1,012	1,061	1,247	1,421	1,691	1,914	2,170	2,349	2,535	2,844

Ebben az adatsorban az emelkedés folyamatos, és a 2005. évi adat 3,2-szerese az 1995. évi adatnak. A változás kedvező és figyelemre méltó, ugyanakkor

sok kihasználatlan lehetőség rejlik amögött, hogy a megbízásos K+F összbevétel egy évre eső átlaga az együttes K+F összbevétel 1/5 részét sem éri el.

10. A fejezet elején azt a kérdést is megfogalmaztuk, hogy a felsőoktatási intézmények működési és fejlesztési költségeinek forrásai között mekkora a külföldi K+F pályázatok és a szerződéses K+F megbízások teljesítésével elért bevételek súlya.

Hasonlítsuk össze a felsőoktatási kutatóhelyek együttes K+F ráfordítási adatait a külföldi K+F pályázatokkal és a megbízásos K+F tevékenységgel elért bevételek összevont adataival a 2000 - 2005 közötti időszakra kiterjedően:

	2000	2001	2002	2003	2004	2005
A felsőoktatási kutatóhelyek együttes K+F ráfordításai ²⁹ (millió Ft)	25 310	36 193	43 135	46 972	44 615	52 246
A felsőoktatási intézmények külföldi K+F pályázatokkal és megbízásos K+F-fel elért összbevétele (millió Ft)	2 965	3 110	3 542	3 444	4 856	6 456
<i>A felsőoktatási kutatóhelyek együttes K+F ráfordításainak százalékában</i>	<i>11,7</i>	<i>8,6</i>	<i>8,2</i>	<i>7,3</i>	<i>10,9</i>	<i>12,4</i>

Az arányokat tükröző (évről-évre jelentősen ingadozó) adatok alapján azt állapíthatjuk meg, hogy

a felsőoktatási intézmények külföldi K+F pályázatok és megbízásos K+F tevékenység eredményeként elért együttes bevételei meglehetősen szerény összegek a felsőoktatási K+F ráfordítási adatokhoz viszonyítva,

amelyekről viszont már láhattuk (az 1.1.2. fejezetben), hogy sokkal kedvezőtlenebbek, mint a felsőoktatáson kívüli kutatóhelyek mutatói.

²⁹ KSH adatok.

11. A fejezet elején feltett másik kérdés az volt, hogy a felsőoktatási intézmények milyen mértékben vesznek részt a vállalkozások K+F tevékenységében.

A felsőoktatási intézmények megbízásos K+F összbevételének a hazai vállalkozások éves K+F tevékenységi (K+F beruházási ráfordítások nélküli) költségeihez viszonyított aránya a következők szerint változott 2000 – 2005 között:³⁰

	2000	2001	2002	2003	2004	2005
A vállalkozások K+F tevékenységi költségei ³¹ (millió Ft)	33 760	42 329	49 065	50 884	58 635	69 528
A felsőoktatási intézmények megbízásos K+F összbevétele (millió Ft)	1 792	1 952	2 077	1 945	2 667	3 655
<i>Ennek a vállalkozások K+F tevékenységi költségeihez viszonyított aránya (%)</i>	<i>5,3</i>	<i>4,6</i>	<i>4,2</i>	<i>3,8</i>	<i>4,5</i>	<i>5,3</i>

A fenti kérdésre adható válasz az, hogy

a vállalkozások a K+F tevékenységre fordított költségeiknek nagyon kicsi hányadát fordítják a felsőoktatási intézmények által a részükre elvégzett kutatási és fejlesztési feladatok finanszírozására.

12. Az előbbi nagyon szerény arányok még inkább elgondolkodtatóak, ha azt is figyelembe vesszük, hogy

a legutóbbi három évi adatok átlagait tekintve a költségvetésen kívüli K+F forrásokból származó összbevétel 89,7 százalékát tíz egyetem, 51,3 százalékát pedig két egyetem bevételeinek összege adja.

Ez utóbbi megállapítást a 7. táblázatban összefoglalt adatokkal támasztjuk alá. A táblázat a hazai költségvetésen kívüli K+F források bevonásában a 2003 – 2005 közötti K+F bevételek alapján legeredményesebb 10 felsőoktatási intézmény nominális bevételi adatait tartalmazza rangsorolással.

Ez a tíz egyetem hazai költségvetésen kívüli forrásokból együttesen évenként átlagosan 4,48 milliárd Ft összegű K+F bevételre tett szert. Ez az összeg 89,7 százaléka az összes felsőoktatási intézmény évi átlagban 4,99 milliárd Ft összegű együttes bevételének.

A Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem, valamint a Debreceni Egyetem költségvetésen kívüli forrásokból származó egy évi együttes átlagos bevétele 2,56 milliárd Ft, amely 51,3 százaléka az egész felsőoktatás ilyen forrásokból megszerzett teljes bevételének.

13. A 7. táblázatban lévő adatokat részletesen is megvizsgálva azt állapíthatjuk meg, hogy a BME és a DE a külföldi K+F pályázatok, valamint a megbízásos K+F elért bevételeket tekintve egyaránt kiemelkedően a legeredményesebb volt mindhárom évben.

A rangsorban a Szegedi Tudományegyetem van a harmadik helyen a negyedik legjobb külföldi pályázati K+F bevételi eredménnyel és a hatodik legnagyobb megbízásos K+F bevétellel.

³⁰ Az összehasonlításban annyi pontatlanság van, hogy a felsőoktatási intézmények megbízásos K+F összbevételének néhány vagy néhány tized százalékát az egyéb felhasználók részére végzett megbízásos K+F tevékenységgel elért összbevétel teszi ki.

³¹ KSH adatok.

A Budapesti Corvinus Egyetem, a Miskolci Egyetem és a Pannon Egyetem a megbízásos K+F-fel elért jó bevételi eredményeknek köszönhetően került a rangsorban a negyedik, ötödik, illetőleg a hatodik helyre.

Az állami főiskolák közül a Budapesti Műszaki Főiskolát emeljük ki az átlagosan 14,3 millió Ft/év összegű külföldi K+F pályázati és 34 millió Ft/év összegű megbízásos K+F bevételével.

7. táblázat

**A hazai költségvetésen kívüli K+F források bevonásában legeredményesebb
10 felsőoktatási intézmény a 2003 - 2005 közötti K+F bevételek alapján**

[Millió Ft]

Intézmény	Külföldi pályázati K+F bevétel				Mebízásos K+F bevétel				Az átlagok
	2003	2004	2005	Átlag	2003	2004	2005	Átlag	összege
1. Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem	467,6	864,9	781,5	704,7	555,7	790,0	969,3	771,7	1 476,4
2. Debreceni Egyetem	515,6	435,3	988,0	646,3	382,8	409,1	514,0	435,3	1 081,6
3. Szegedi Tudományegyetem	71,3	140,4	143,6	118,4	200,4	156,3	239,3	198,7	317,1
4. Budapesti Corvinus Egyetem ³²	46,8	142,9	93,6	94,4	50,2	145,6	444,6	213,5	307,9
5. Miskolci Egyetem	0,0	12,6	42,4	18,3	145,6	335,1	337,0	272,6	290,9
6. Pannon Egyetem	35,8	48,4	48,8	44,3	168,4	215,7	259,9	214,7	259,0
7. Semmelweis Egyetem	47,0	171,0	68,0	95,3	122,0	131,0	152,5	135,2	230,5
8. Eötvös Loránd Tudomány- egyetem	95,0	136,9	272,7	168,2	32,0	99,6	54,7	62,1	230,3
9. Szent István Egyetem	54,9	98,2	99,9	84,3	91,2	52,3	88,8	77,4	161,7
10. Nyugat-Magyarországi Egyetem	24,6	22,9	30,0	25,8	38,0	81,2	169,5	96,2	122,0
Együtt	1 358,6	2 073,5	2 568,5	2 000,0	1 786,3	2 415,9	3 229,6	2 477,4	4 477,4
<i>A Felsőoktatási intézmények összesen százalékában (%)</i>	<i>90,6</i>	<i>94,7</i>	<i>91,7</i>	<i>89,5</i>	<i>91,9</i>	<i>90,6</i>	<i>88,4</i>	<i>89,9</i>	<i>89,7</i>
Felsőoktatási intézmények összesen³³	1 499,1	2 188,6	2 801,1	2 234,5	1 944,7	2 667,4	3 654,7	2 755,9	4 990,4

Források: Ellenőrzött intézményi adatszolgáltatások

³² A Budapesti Corvinus Egyetem 2003. évi adatai a Szent István Egyemtől 2003-ban hozzákerült budai karok adatait is magukban foglalják, a Szent István Egyetem 2003. évi adatai viszont nem tartalmazzák a 2003-ban levált karok (a budai karok és az önálló Károly Róbert Főiskolává alakult gyöngyösi kar) adatait.

³³ Az intézményi külföldi pályázati bevételek évenkénti összesen adatainak átlaga kisebb az intézményi átlagok összesen adatánál, mert a 2005-től működő Közép-európai Egyetem 2003 - 2005 közötti átlaga azonos a 2005. évi bevétellel. (Ezért nagyobbak a tíz intézmény évenkénti együttes százalékos részesedési adatai az átlagok szerintinél.)

Az állam által elismert felsőoktatási intézményeknél figyelemre méltó a 2005 óta működő Közép-európai Egyetem 107,7 millió Ft összegű külföldi K+F pályázati bevétele 2005-ben, továbbá a Kodolányi János Főiskola külföldi K+F pályázatokkal elért átlagosan 17,4 millió Ft/év, illetőleg megbízások K+F feladatok teljesítésével elért átlagosan 12,9 millió Ft/év bevétele 2003 – 2005 között.

Az itt közzétett adatok és következtetések ismételen arra hívják fel a figyelmet, hogy mind az OKM, mind a felsőoktatási intézmények részéről az eddigieknél lényegesen nagyobb erőfeszítések szükségesek a felsőoktatási K+F szellemi erőforrások gazdasági hasznosítása érdekében, különös tekintettel a külföldi, mindenek előtt az európai uniós pályázatokra, valamint a vállalkozások K+F tevékenységében való részvételre.

A költségvetésen kívüli K+F források bevonásában közösek a felsőoktatási intézmények érdekei. Nem egymással szemben vannak versenyhelyzetben. Ezért az egyik legfontosabb feladat a K+F projektekben való együttműködésük jelentős továbbfejlesztése, amihez szükség van a K+F menedzsment tevékenység hatékonyságának erőteljes fokozására.

A hazai – közöttük a felsőoktatási – kutatóhelyeken folyó K+F tevékenység feltételeinek javítása, szakmai eredményességének növelése jelentős mértékben függ attól, hogy milyen az együttműködés a kutatóintézetek, a vállalkozási és a felsőoktatási kutatóhelyek között.

Az elmúlt tizenöt év alatt több felmérést végeztünk felsőoktatási intézményekben és vállalkozásoknál a felsőoktatási K+F hasznosításáról, intézmények és vállalkozások kutatási együttműködéséről. Szakértők bevonásával tanulmányokat készítettünk, intézkedéseket kezdeményeztünk. Szakmai vitafórumokat, K+F menedzsment konferenciákat szerveztünk érdekképviseleti szervezetekkel és egyetemekkel közösen.

A normatív kutatástámogatás felosztásáról szóló (2004-ben hatályon kívül helyezett) miniszteri rendelettel a K+F aktivitás növelésére és a hazai költségvetésen kívüli K+F források bevonásának fokozására ösztönöztük az egyetemeket és főiskolákat.

Az intézményi szakemberekkel közösen tett erőfeszítéseink eddig nem hozták meg a kívánt eredményeket.

A felsőoktatás és a gazdaság közötti kutatási együttműködés helyzetének, eredményeinek és problémáinak vizsgálatát a következő években is folytatni szükséges. Erre kötelezi az OKM-et az új felsőoktatási törvénynek az a rendelkezése, amely az oktatási miniszter feladatává teszi a felsőoktatás és a gazdaság kapcsolatának rendszeres értékelését.³⁴

³⁴ Ftv. 104. § (1) bekezdés h) pont

1.4. Tudománypolitika a határon túli oktatói, kutatói utánpótlás és a magyar nyelvű oktatás szolgálatában: határon túli magyar pályázók részvétele a magyarországi doktori képzésben

A magyar egyetemeken doktori képzésben részesült és tudományos fokozatot szerzett fiatalok - külföldi részképzésben, hazai és nemzetközi konferenciákon, nemzetközi kutatási együttműködések keretében szerzett tapasztalataik alapján - az adott tudományág sajátosságainak megfelelően - elismert tudományos kutatási tapasztalatokkal, publikációkkal rendelkeznek, ők **a határainkon túl élő magyar nemzetiség oktatói, kutatói bázisa**.

A doktori (PhD) képzés kezdete, az 1993/94-es tanév óta, az állami finanszírozású felvételi keret részeként 50 fős részkeret áll a határon túli pályázók rendelkezésére. Az állami ösztöndíjasok kiválasztása kétszintű pályázati rendszerben valósul meg. A pályázóknak minden esetben eleget kell tenniük a felsőoktatási intézmények által meghatározott felvételi követelményeknek.

A Határon Túli Magyar Ösztöndíj Tanács határozza meg az 50 fős határon túli felvételi keret régiók közötti elosztásának elveit. Állami ösztöndíjban azok a pályázók részesíthetők, akik e kettős pályázati rendszerben bekerültek az 50 fős keretbe. Ily módon, államközi egyezmény lététől függetlenül biztosítunk évente 50 fő I. éves, 50 fő II. éves és 50 fő III. éves doktorandusz képzéséhez szükséges forrásokat.

A határon túli magyar nemzetiségű pályázók normatív ösztöndíjban, a képzésüket folytató egyetemek pedig normatív képzési támogatásban részesülnek. Kiegészítő támogatást, pl. szociális támogatást, doktorjelölteknek kutatói ösztöndíjat a Határon Túli Magyarok Főosztálya biztosít a PhD képzésben részt vevők és a képzési időszakon túl a fokozatszerzési eljárásra jelentkezők részére.

Az OM ill. OKM a Határon Túli Magyar Ösztöndíjtanács igényének megfelelően ösztöndíj-politikájával növelni kívánja a hazánkban felsőfokú tanulmányokat folytató, magyar nemzetiségű hallgatók hazatérésének esélyeit.

A 2000/2001-es tanév II. félévétől a határon túli magyar nemzetiségű doktoranduszok az OM-mel megkötött ösztöndíjszerződés aláírásával szereznek jogosultságot az államilag finanszírozott doktori képzésben való részvételre. A magyar állami ösztöndíj adományozásának általános feltételeit a pályázat, részletes feltételeit az ösztöndíjas szerződés tartalmazza, így – többek között – az ösztöndíjas jogait és kötelezettségeit, az ösztöndíj folyósításának és a kedvezmények megadásának szabályait, ideértve annak indokolt meghosszabbítását, az ösztöndíjas szerződésben vállalt kötelezettségek megszegésének következményeit.

A Magyar Köztársaság 1993 óta elsősorban az itt ismertett ösztöndíj-politikájával járult hozzá a határon túli régiók magyar nyelvű oktatási intézményeinek létesítéséhez és működtetéséhez elengedhetetlenül szükséges szellemi potenciál, az ifjú oktatói, kutatói generáció kialakulásához.

2004. május 1-jétől az Európai Unió tagállamainak állampolgárai, így Szlovákia és Szlovénia állampolgárai a magyar állampolgárokkal azonos feltételekkel nyerhetnek felvételt, azaz nem a határon túli részkeret terhére, hanem az egyetem részére rendelkezésre álló ösztöndíjas kereten belül részesíthetők állami ösztöndíjban.

1.5. A 2006. március 1-jén hatályba lépett felsőoktatásról szóló 2005. évi CXXXIX. törvény újdonságai

- **Megváltozott a Magyar Felsőoktatási Akkreditációs Bizottság szerepe a doktori iskolák létesítésében:**

„106. § (3) A felsőoktatási intézmény a doktori iskola létesítése előtt beszerzi a Magyar Felsőoktatási Akkreditációs Bizottság szakértői véleményét. Ha a szakértői véleményben foglaltakkal a felsőoktatási intézmény nem ért egyet, az oktatási miniszternél eljárást kezdeményezhet. Az oktatási miniszter a Magyar Felsőoktatási Akkreditációs Bizottság újabb szakértői véleményének beszerzése után dönt első fokon. Az oktatási miniszter a Magyar Felsőoktatási Akkreditációs Bizottság szakértői véleményéhez kötve van.”

- **A Kormány felhatalmazást kapott arra, hogy rendelettel szabályozza a képzés indításának eljárását, a doktori képzés szabályait a doktori képzés szabályainak meghatározására vonatkozó jogkörét a Magyar Felsőoktatási Akkreditációs Bizottság egyetértésével gyakorolja.**

- **Törvényi szintre emelkedett az egyetemek doktori bizottságainak elnökeiből álló testület doktori keretelosztási feladata, és a testület új elnevezést kapott:**

„114. § 5) Az Országos Doktori Tanács a felsőoktatási intézmények doktori tanácsai elnökeiből álló testület, amely állást foglal a doktori képzéssel, fokozatadással kapcsolatos kérdésekben. Az Országos Doktori Tanács határozza meg a doktori képzésre biztosított államilag támogatott hallgatói létszámkeret felsőoktatási intézmények közötti elosztásának elvét.”

- **A törvény megszüntette az állami ösztöndíjas doktorandusz tandíjfizetési kötelezettségét.**

- **A törvény a doktori képzésre vonatkozó külön jogszabályok között (67.- 69.) szabályozza a doktorjelölt jogviszonyt is:**

„68. § (3) A doktori képzést követően a doktori fokozatot külön fokozatszerzési eljárás keretében lehet megszerezni. A doktori fokozatszerzési eljárásban részt vevő a doktorjelölt. Doktorjelölt lehet az is, aki nem vett részt doktori képzésben, a fokozatszerzésre egyénileg készült fel. Ha a doktorandusz a képzési időn belül megkezdte a fokozatszerzési eljárást, akkor a hallgatói jogviszonya mellett egyidejűleg doktorjelölt is.

(4) A doktorjelölti jogviszony a doktori fokozatszerzési eljárásra történő jelentkezéssel és annak elfogadásával jön létre. Nem utasíthatja el a jelentkezését a felsőoktatási intézmény annak, aki az adott felsőoktatási intézményben sikeresen befejezte a doktori képzést. A doktorjelölti jogviszony keretében kell teljesíteni az (5) bekezdésben meghatározott követelményeket. A doktorjelölti jogviszony megszűnik a fokozatszerzési eljárás lezárásával, illetve akkor is, ha a doktorjelölt a jogviszony létesítésének napjától számított két éven belül nem nyújtotta be a doktori értekezését. A doktorjelölt jogaira és kötelezettségeire - ha jogszabály másként nem rendelkezik - egyebekben a hallgatói jogokra és kötelezettségekre vonatkozó rendelkezéseket kell alkalmazni.”

- **A törvény rendelkezik a közös oklevél kiállításához vezető közös képzésről:**

„31. § (1) A felsőoktatási intézmény az alapító okiratában meghatározott feladatok ellátása céljából együttműködési megállapodást köthet bármely, a feladatai ellátásában érdekelt hazai vagy külföldi szervezettel, illetve természetes személlyel. Az együttműködési megállapodást írásba kell foglalni. Az együttműködés irányulhat különösen: képzési programok vagy más programok, tantervek kidolgozására, képzés, gyakorlati képzés megszervezésére, a

tanulmányok beszámítására, pályázatok kidolgozására, lebonyolítására, kutatási és fejlesztési feladatok megoldására.

(2) A felsőoktatási intézmény megállapodhat különösen

b) másik felsőoktatási intézménnyel közös képzésre és közös oklevél kiadására,”

„117. § (4) Magyar felsőoktatási intézmény külföldi felsőoktatási intézménnyel a következő feltételek együttes fennállása esetén folytathat magyar vagy külföldi, illetve közös oklevél kiállításához vezető közös képzést:

a) a felsőoktatási intézmények jogosultak a képzés folytatására,

b) a képzés megszervezésében az érintett felsőoktatási intézmények megállapodtak,

c) az érintett felsőoktatási intézmények abban az államban, amelyben a székhelyük van, államilag elismert felsőoktatási intézménynek minősülnek,

d) a kiállított oklevél az érintett országok belső joga szerint felsőoktatásban kiállított oklevélnek minősül,

e) a megállapodásból egyértelműen kiderül, hogy melyik magyar alap-, mesterképzés, doktori képzés vagy szakirányú továbbképzés követelményeinek felel meg a közös képzés.”

• **A foglalkoztatás szempontjából a PhD és DLA fokozatokkal 2010. december 31-ig egyenértékű díjakról:**

„150. § (3) 2010. december 31-ig a foglalkoztatással, az intézménylétesítéssel és -működéssel kapcsolatos minőségihitelesítés során a doktori fokozattal egyenértékű

a) a Kossuth-díjról és a Széchenyi-díjról szóló 1990. évi XII. törvényben meghatározott díj,

b) a testkulturális felsőoktatásban

ba) az olimpiai játékokon, felnőtt-világbajnokságon; felnőtt Európa-bajnokságon elért első három helyezés valamelyike,

bb) a ba) pontban felsorolt helyezéshez kapcsolódó - az országos sportági szakszövetség, ennek hiányában az országos sportági szövetség által meghatározott - egy szakedzői szakképzettség,

c) a művészeti felsőoktatásban a kormányrendelet, illetve miniszteri rendeletek alapján adományozható művészeti vagy ezekkel egyenértékűnek tekintett külföldi művészeti elismerés

annak tekintetében, aki a díj, a helyezés, a szakképzettség, az elismerés tulajdonosa, feltéve, hogy az érintett legalább alapképzésben szerzett oklevéllel rendelkezik.

(4) A (3) bekezdésben meghatározott rendelkezések alapján a felsőoktatási intézményben egy alkalommal lehet kinevezést adni.”

2. A PhD- és DLA- képzés, valamint a tudományos és művészeti fokozatadás

2.1. A “Doktori iskolák az oktatói-kutatói utánpótlás XXI. századi műhelyei 2003-2010” című fejlesztési stratégia

A 2010-ig terjedő időszakra vonatkozó stratégia az oktatói-kutatói utánpótlás biztosításának egyik eszköze. A többciklusú képzési rendszerekben a doktori képzés és fokozatadás a harmadik ciklus. 2003-ra az Európai Felsőoktatási Térség kialakítása szükségessé tette a doktori képzés 2010-ig terjedő időszakra vonatkozó fejlesztési stratégiájának kidolgozását.

A fejlesztési stratégia keretében folytattuk az állami ösztöndíjas keretszám növelését, a képzés eredményességének ösztönzése mellett. Hangsúlyozzuk, hogy az Európai Felsőoktatási Térség kialakítása során teendőink az alapképzésben működő duális felsőoktatási rendszer átalakításában vannak, az új típusú szervezett doktori képzés harmadik ciklusként történő elismertetése nem okozhat gondot.

Ezen a területen a magyar felsőoktatás egy évtizedes előnyben van az európai tagállamokhoz viszonyítva, a szervezett képzés általánossá válása és annak szabályozottsága terén. Míg máshol ellenállás várható, és az oktatók egyéni autonóm jogaik csorbításaként élik meg az ilyen típusú, minőségihitelesítéssel járó szervezett doktori képzés kialakítását, addig Magyarországon az egyetemi autonómia visszafordíthatatlan helyreállításaként élték meg a legmagasabb szintű egyetemi képzéshez és a tudományos fokozatot jelentő PhD oklevél adományozásához való jog, minőségihitelesítéshez kötött visszaszerzését.

Az évszázadokon át hagyományosnak számító PhD fokozat mellett immár mintegy tízéves a művészeti felsőoktatás művészkutatói utánpótlásának és a művészeti fokozat nemzetközi elismerésének alapjait megteremtő Doctor of Liberal Arts (DLA) elnevezésű művészeti fokozat megszerzésére felkészítő képzés és a DLA fokozat. Ennek kialakítása nálunk is hosszabb időt vett igénybe, annak ellenére, hogy a művészeti képzést folytató egyetemek igényelték, szorgalmazták jogszabályi alapjainak kialakítását.

Fontos elhatározást tükrözött az egyházi egyetemek önkéntes kapcsolódása a doktori iskolák akkreditációs folyamatához, és hogy milyen hosszú az út az elhatározástól a megvalósításig, ahhoz elég felidézni azt, hogy az új típusú szervezett képzés bevezetését követő tizedik évben mondhattuk azt, hogy immár valamennyi, az állam által elismert egyházi egyetem rendelkezik akkreditált doktori iskoláival.

A 2005/2006-os tanévben 24 egyetem, közülük 17 állami (OM költségvetési fejezetébe tartozó, köztük 4 művészeti egyetem), továbbá 5 egyházi, egy alapítványi (Közép-európai Egyetem a tanév második félévétől) és 1 (HM költségvetési fejezetébe tartozó) állami egyetem (ZMNE) folytatott doktori képzést. A beszámolási időszakban 24 egyetemen működő 162 akkreditált doktori iskola jegyzékét a *Függelék* tartalmazza.

2005-ben folytak az új felsőoktatási törvény előkészítő munkálatai, 2005. december 14-én hirdették ki, és 2006. március 1-jén lépett hatályba a felsőoktatásról szóló 2005. évi CXXXIX. törvény.

2.2. Az állami doktori ösztöndíjkeret

“A program - akkreditációtól a doktori és mesteriskolák akkreditációjáig” címmel fejlesztési stratégia keretében évente 50 fős keretszámemelést biztosítottunk az alábbiak szerint:

- Az 1999/2000-es tanévben az I. éves keret **800 fő** (750 + 50 határon túliak részére)
Összlétszám: 2 300 fő (800 I. éves + 750 II. éves + 750 III. éves)
(Megvalósult.)
- A 2000/2001-es tanévben az I. éves keret **850 fő** (800 + 50 határon túliak részére)
Összlétszám: 2 400 fő (850 + 800 + 750)
(Megvalósult.)
- A 2001/2002-es tanévben az I. éves keret **900 fő** (850 + 50 határon túliak részére)
Összlétszám: 2 550 fő (900 + 850 + 800)
(Megvalósult.)
- A 2002/2003-as tanévben az I. éves keret **900 fő** (850 + 50 határon túliak részére)
Összlétszám: 2 650 fő (900 + 900 + 850)
(Megvalósult.)

A “Doktori iskolák az oktatói-kutatói utánpótlás XXI. századi műhelyei 2003-2010” fejlesztési stratégia keretében folytatjuk az állami ösztöndíjas keretszám növelését, a képzés eredményességének ösztönzése mellett.

Évente 100 fős keretszám-emeléssel biztosítjuk a 2005/2006-os tanévre az állami finanszírozást 3 000 doktorandusz részére az alábbiak szerint:

- A 2003/2004-es tanévben az I. éves keret **1 000 fő** (950 +50 határon túliak részére)
Összlétszám: 2 800 fő (1 000 I. éves + 900 II. éves + 900 III. éves)
(Megvalósult.)
- A 2004/2005-ös tanévben az I. éves keret **1 000 fő** (950 + 50 határon túliak részére)
Összlétszám: 2 900 fő (1 000+1 000+900)
(Megvalósult.)
- A 2005/2006-es tanévben az I. éves keret **1 000 fő** (950 +50 határon túliak részére)
Összlétszám: 3 000 fő (1 000 + 1 000 + 1 000)
(Megvalósult.)

Az állami doktori ösztöndíjkeret egyetemek közötti elosztása 1995 óta az Országos Doktori és Habilitációs Tanács által kidolgozott elvek alapján történt, ezt a gyakorlatot kormányrendeleti szintre emelte a doktori képzésről és fokozatszerzésről szóló 51/2001. (IV. 3.) kormányrendelet. A felsőoktatásról szóló 2005. évi CXXXIX. törvény törvényi szintre emelte az egyetemek doktori tanácsainak elnökeiből álló Országos Doktori Tanács keretelosztási jogkörét.

DOKTORI (PHD ÉS DLA) FOKOZATOT SZERZETTEK SZÁMA 2001-2006 A MAGYAR AKKREDITÁCIÓS BIZOTTSÁG ÁLTAL VEZETETT ORSZÁGOS DOKTORI NYILVÁNTARTÁS SZERINT

2001-ben	1225 fő	ebből PhD fokozatot szerzett: 1206 fő
2002-ben	1042 fő	ebből PhD fokozatot szerzett: 1021 fő
2003-ben	1078 fő	ebből PhD fokozatot szerzett: 1027 fő
2004-ben	1086 fő	ebből PhD fokozatot szerzett: 1064 fő
2005-ben	1264 fő	ebből PhD fokozatot szerzett: 1221 fő
2006-ban	1095 fő	ebből PhD fokozatot szerzett: 1059 fő
6 év átlaga:	1132 fő	ebből PhD fokozatot szerzett: 1100 fő

2.3. Normatív állami ösztöndíj

A doktori ösztöndíj havi összegét az éves költségvetési törvények határozzák meg.

A doktori ösztöndíj havi összege:

• 2000-ben	45 000 Ft,
• 2001-ben	51 000 Ft,
• 2002-ben	55 000 Ft,
• 2003-ban	79 200 Ft,
• 2004-ben	79 200 Ft,
• 2005-ben	84 350 Ft.
• 2006-ban augusztus 31-ig	84 350 Ft
• 2006 szeptember 1-jétől	91 050 Ft

2.4. Normatív képzési támogatás

A felsőoktatási intézmények képzési és fenntartási normatíva alapján történő finanszírozásáról szóló 8/2005. (I. 19.) kormányrendelet 3. § (1) szerint az államilag finanszírozott hallgatók képzésének költségvetési támogatása a normatív képzési és fenntartási támogatással történik, amit kiegészít egyes speciális feladatok támogatása.

3. § (2) A képzési és fenntartási normatív támogatás részei:

a) az oktatási támogatás,

b) a tudományos támogatás,

c) a fenntartási támogatás.

A tudományos támogatás négy eleme közül az egyik az állami ösztöndíjas doktoranduszok képzésének költségvetési támogatását hivatott szolgálni: az államilag finanszírozott nappali tagozatos doktorandusz hallgatók létszáma és a mellékletben szereplő doktorandusz normatívák szorzatának összege. [5. § (1) b)]

A doktorandusz normatívák értéke

- a természettudományok, az agrártudományok, a műszaki tudományok az orvostudományok és a művészetek tudományterületén: **700 000 Ft/fő/év**;
- a társadalomtudományok, a bölcsészettudományok és a hittudomány tudományterület: **400 000 Ft/fő/év**.

Az e rendeletben részletezett jogcímek szerint megállapított költségvetési támogatás összegével - amely az intézmények alaptevékenységének ellátására szolgál fedezetül - az intézmények a vonatkozó jogszabályok keretei között önállóan rendelkeznek. [11. § (1)]

Az intézmények a részükre biztosított költségvetési támogatás felhasználásáról - sajátosságaik figyelembevételével, a működőképesség fenntartásának szem előtt tartásával - belső szabályozással döntenek. Az intézmények vezető testületeinek feladata dönteni a támogatási összeg központosított és decentralizált részre való felosztásáról, illetve ez utóbbi szervezeti egységekhez, gazdálkodási egységekhez való eljuttatásának rendjéről. [11. § (2)]

3. Az OM felsőoktatási tudomány- és tehetségtámogató tevékenysége

3.1. A tudományos célú normatív támogatás

Az új felsőoktatási törvény³⁵ (Ftv.) alapján az állam az éves költségvetési törvényben megállapított összegű normatív támogatással járul hozzá a felsőoktatási intézmények működési költségeinek fedezéséhez. A normatív költségvetési támogatás lehet

- a) hallgatói juttatásokhoz nyújtott,
- b) képzési,
- c) tudományos célú,
- d) fenntartói³⁶ és
- e) egyes feladatokhoz nyújtott

támogatás. A normatív támogatás rendszerét a kormány határozza meg az Ftv.-ben foglaltak szerint.³⁷

A tudományos célú normatív támogatás céljáról, összegéről és intézmények közötti elosztásáról az Ftv. 131. §-a rendelkezik.³⁸ Az elosztásra vonatkozó rendelkezések lényege röviden a következőkben foglalható össze:

A támogatás egyik felét az intézmények kutatási eredményeit figyelembe véve kell elosztani, a másik felét pedig az intézményi oktatók, kutatók, doktoranduszok létszáma és - egyéni - teljesítménye alapján.³⁹

Az elosztásra vonatkozó törvényi előírások kormányrendeletbe kerülő végrehajtási szabályainak elkészítéséhez szakmai javaslatokat dolgoztunk ki.⁴⁰ A Felsőoktatási és Tudományos Tanács (FTT) 2005 júniusában állásfoglalást tett közzé a támogatás elosztásának általa célszerűnek és indokoltnak tartott módjáról. Állásfoglalásának kialakításakor jelentős mértékben figyelembe vette a javaslatainkat. Az FTT állásfoglalását a számú függelék tartalmazza.

Javaslataink kidolgozásakor **alapelvként** foglalmaztuk meg a következőket:

³⁵ 2005. évi CXXXIX. törvény a felsőoktatásról (Ftv.)

³⁶ Az állami felsőoktatási intézmények fenntartási költségeihez adott hozzájárulás. (Ftv. 132. §)

³⁷ Ftv. 127. §

³⁸ "131. § (1) A tudományos célú támogatás a felsőoktatási intézményekben folyó képzéssel összefüggő kutatás céljait szolgálja. A tudományos célú támogatás jogcímen rendelkezésre álló összeg nem lehet kevesebb, mint az adott évben a képzési támogatás teljes összegének ötven százaléka.

(2) A tudományos célú támogatás megállapításánál figyelembe kell venni, hogy a felsőoktatási intézmény milyen kutatási eredményeket ért el, és az e feladatok támogatására rendelkezésre álló összeg ötven százalékát ennek figyelembevételével kell a felsőoktatási intézmények között elosztani.

(3) A (2) bekezdés alapján felosztásra kerülő összeg után fennmaradó összeget a felsőoktatási intézményben munkaviszonyban vagy közalkalmazotti jogviszonyban oktatói és kutatói munkakörben foglalkoztatottak - ideértve az államilag támogatott képzésben részt vevő doktorandusz hallgatókat is - létszáma és teljesítménye alapján kell elosztani a felsőoktatási intézmények között. A figyelembe vehető oktatói, kutatói létszámot a 84. § (5) bekezdésében foglaltak szerint kell meghatározni.

(4) A tudományos célú támogatás számításának, elosztásának, igénylésének, a felsőoktatási intézmények kutatási eredményeinek értékelése és annak alapján történő rangsorolásának a rendjét a Kormány határozza meg."

³⁹ A kutatási eredmény és a kutatási teljesítmény fogalma között nagy tartalmi átfedés van. A Magyar értelmező kéziszótár (Akadémiai Kiadó) alapján a kutatási eredmény úgy definiálható, mint a kutatási tevékenység - "cselekvés, folyamat" - "végső következménye", a kutatási teljesítmény pedig úgy, mint a kutatási "tevékenység (lemérhető) eredménye".

⁴⁰ A javaslatok kidolgozásakor figyelembe vettük a "rég" felsőoktatási törvény alapján 1997 - 2003 között működtetett ún. normatív kutatástámogatási rendszerrel kapcsolatos, folyamatosan gyűjtött intézményi és szakértői tapasztalatokat, véleményeket, amelyek felhasználása a rendszer finomításában hozzájárult ahhoz, hogy az intézmények nagy többsége pozitívan értékelte ezt a támogatási formát.

A tudományos célú normatív költségvetési támogatást **olyan kutatási eredményességi mutatók** alapján indokolt felosztani a felsőoktatási intézmények között, amelyek

- (1) meghatározó súllyal jellemzik a kutatási tevékenység eredményességét,
- (2) egyszerűen és jól mérhetők,
- (3) jól dokumentáltak és ezáltal ellenőrizhetők,
- (4) jól ösztönöznek az eredményesség növelésére, továbbá
- (5) a felosztási rendszer jól átlátható legyen.

A felsorolt alapelvek szem előtt tartásával a tudományos célú támogatás egyik felének elosztásához az Ftv. vonatkozó rendelkezésében foglaltak⁴¹ végrehajtására a következő intézményi kutatási eredményességi mutatók figyelembevételét javasoltuk:

- a) A kutatási feladatok teljesítésével adott időszak (pl. három év) alatt⁴² elért intézményi bevételek összege

A bevételt hozó projektek a hazai kutatási pályázatok, a külföldi kutatási pályázatok

és a szerződés alapján végzett megbízási kutatások.

- b) A doktori iskolák által adott időszak (pl. három év) alatt odaítélt doktori fokozatok száma

- c) Az intézményben teljes munkaidőben alkalmazott, adott időszak (pl. három év) alatt

doktori fokozatot szerzett oktatók, kutatók létszáma

A kutatási eredményesség növelésére ösztönzés érdekében az eredményességi mutatókat - az FTT 2005. júniusi állásfoglalásához igazodva - az alábbiak szerint javasoltuk **súlyozni** a támogatás felosztásánál:

A tudományos célú támogatás 50 százalékanak

- a) 15 százaléka a hazai kutatási pályázatokkal az utolsó három évben elért intézményi bevételek alapján,

- b) 45 százaléka a költségvetésen kívüli forrásokból származó, azaz külföldi kutatási pályázatokkal, valamint a gazdálkodó és más szervezetek részére szerződés alapján végzett megbízási kutatásokkal az utolsó három évben elért intézményi bevételek alapján,

- c) 20 százaléka az intézmény doktori iskolái által az utolsó három évben odaítélt doktori

fokozatok száma alapján,

- d) 20 százaléka az intézményben teljes munkaidőben alkalmazott, az utolsó három évben

doktori fokozatot szerzett oktatók, kutatók létszáma alapján

legyen elosztva.

A tudományos célú támogatás másik felét az Ftv. rendelkezése⁴³ szerint a felsőoktatási intézményben oktatói, kutatói munkakörben foglalkoztatottak - ideértve az államilag támogatott doktori képzésben részt vevő hallgatókat is - létszáma és teljesítménye alapján kell elosztani az intézmények között (egy oktatót csak egy intézményben figyelembe véve).

⁴¹ Ftv. 131. § (2) bekezdés (Lásd 37. lábjegyzet!)

⁴² Az 1996 óta végzett adatgyűjtéseink tapasztalatai szerint az intézmények kutatási eredményességi mutatói évről-évre változnak, egyesek jelentős mértékben. A több évre vonatkozó adatok alkalmazásával lényegesen lecsökkenthető a mutatóktól függő intézményi támogatás éves összegének ingadozása.

⁴³ Ftv. 131. § (3) bekezdés (Lásd 37. lábjegyzet!)

E törvényi rendelkezés végrehajtási szabályainak kidolgozásához a következőket javasoltuk megfontolni, különös tekintettel arra, hogy az elosztáshoz szükséges intézményi adatszolgáltatás egyszerű és ellenőrizhető legyen:

(1) Az oktató, kutató kutatási teljesítményét komplexen jellemzi az, ha doktori fokozattal – PhD (vagy ezzel egyenértékű) fokozattal, ill. DLA fokozattal (vagy ezzel egyenértékű művészeti díjjal) – rendelkezik.

(2) A felsőoktatási intézményekben részmunkaidőben foglalkoztatott, doktori fokozattal rendelkező oktatók létszáma nagyságrenddel kisebb a teljes munkaidőben foglalkoztatottak létszámánál⁴⁴, amelyet csak a részmunkaidő - tág határok között változó - mértékének megfelelően lenne helyes figyelembe venni. Ez indokolatlanul bonyolítaná a támogatás elosztását.

(3) A doktori fokozat megszerzését megelőző, majd a további kutatási tevékenység költségei jelentős mértékben függenek a tudományterület kísérlet- és eszközigényességétől.

(4) *Az egyetemek az államilag finanszírozott doktori képzésben részt vevő doktoranduszok létszámával arányos támogatásban jelenleg is a tudományterületek két nagy csoportba sorolása szerinti differenciálással részesülnek.*

(5) A kutatóhelyi adatokat feldolgozó KSH-tól kapott tájékoztatás szerint számos olyan tanszék van, amelyen nem folyik kutatás és fejlesztés. Az itt dolgozó oktatók esetében tudományos teljesítményről nem beszélhetünk, tehát figyelembevételük a tudományos támogatás elosztásánál nem lenne indokolt. A statisztikai törvény⁴⁵ azonban nem teszi lehetővé a KSH által gyűjtött és feldolgozott egyedi (intézményi) adatok igazgatási célú felhasználását.

Ezeket a szempontokat mérlegelve a tudományos célú támogatás másik 50 százalékának elosztására a következő javaslatot tettük:

A tudományos támogatás másik felének felosztásakor a felsőoktatási intézményben oktatói és kutatói munkakörben foglalkoztatott oktatók, kutatók közül a teljes munkaidőben alkalmazott

- a) oktatók és kutatók – ideértve az államilag támogatott doktori képzésben részt vevő hallgatókat is, de kivéve a b) és c) pontba sorolt személyeket – létszáma egyszeres szorzóval,
- b) a bölcsész-, a társadalomtudományok, a hittudomány, területén PhD (vagy ezzel egyenértékű) fokozattal rendelkező oktatók és kutatók létszáma kétszeres szorzóval,
- c) az agrár-, a műszaki, az orvos-, a természettudományok területén PhD (vagy ezzel egyenértékű) fokozattal, valamint a DLA fokozattal (vagy ezzel egyenértékű művészeti

díjjal) rendelkező oktatók és kutatók létszáma négyszeres szorzóval legyen figyelembe véve.

Az Ftv. rendelkezése⁴⁶ szerint az intézményeknek igényelniük kell a központi költségvetésből biztosított normatív költségvetési támogatást - így a tudományos célú normatív támogatást is - és az igényléshez jogszabályban meghatározott adatokat kell közölniük.

A tudományos célú támogatás igénylésének módjára azt javasoltuk, hogy a felsőoktatási intézmények vezetői tegyenek írásos nyilatkozatot a támogatás igénylésére vonatkozóan az oktatási és kulturális miniszter által előírt módon és határidőig, a

⁴⁴ Az 1996 óta végzett adatgyűjtésünk eredményei ezt mutatják.

⁴⁵ 1993. évi XLVI. törvény a statisztikáról

⁴⁶ Ftv. 127. § (4) bekezdés

nyilatkozathoz pedig csatolják a miniszter által megállapított adatszerkezetben a tudományos eredményességi, ill. teljesítményi mutatók megállapításához szükséges intézményi adatokat.

Az Ftv.-ben a felsőoktatási intézmények normatív finanszírozásáról szóló rendelkezések végrehajtási szabályait tartalmazó kormányrendelet várhatóan 2007-ben készül el.

A tudományos célú támogatás elosztásához szükséges intézményi adatok gyűjtését a fentiekben vázolt elosztási módnak megfelelő adatszerkezetben 2006-ban is elvégeztük. Az adatokat ellenőriztük és szükség szerint korrigáltuk az intézményekkel egyeztetve.

Az adatgyűjtéssel kapcsolatos egyik legfontosabb tapasztalatunk az, hogy az adatszolgáltatók egy része helytelenül értelmezi a tudományos kutatás és fejlesztés fogalmát, figyelmen kívül hagyja a kért adatok közléséhez megküldött adatlapokhoz tartozó kitöltési útmutatókban leírtakat.

3.2. Pályázatok a felsőoktatás számára

3.2.1. Felsőoktatási Kutatási és Fejlesztési Pályázat (FKFP) – Doktori/Mester Iskolai pályázat

Az Oktatási Minisztérium 2002-ben a Felsőoktatási Kutatási és Fejlesztési Pályázat keretében hirdette meg a Doktori/Mester Iskolák számára irányuló pályázatát. A pályázatra kifizetett összeg 2002-ben 410,6 millió Ft, 2003-ban 301,8 millió Ft, 2004-ben 402,0 millió Ft, 2005-ben 241,086 millió Ft, 2006-ban 239,0 millió Ft volt.

2006-ban új FKFP pályázat meghirdetésére forrás hiányában nem volt mód.

3.2.2. A 2006/2007. tanévi Kiemelkedő Intézményi Teljesítmény Támogatására szóló pályázat

Az Országos Tudományos Diákköri Tanáccsal és a Jedlik Ányos Kuratóriummal együttműködésben kialakított, 2006 májusában megjelentetett pályázat célja a hazai állami és államilag elismert felsőoktatási intézményekben folyó oktatói-kutatói tevékenység, valamint hallgatói kutatómunka, illetve alkotó művészeti tevékenység eredményességének elismerése és támogatása volt.

A hazai, állami és államilag elismert felsőoktatási intézmények karai, illetve karokra nem tagozódó felsőoktatási intézmények pályázhattak. Karonként, illetve intézményenként csak egy pályázatot nyújthattak be.

Pályázni lehetett rövid, maximum 5 hónapos futamidejű programokkal, amelyek megvalósítása 2006. december 1-jétől kezdődött.

Az igényelhető támogatás összege függött, a pályázó intézmény/kar minősített oktatói, valamint a tehetséggondozó műhelyek munkájában résztvevő oktatói-kutatói létszámától, illetve a tehetséggondozó tevékenység eredményességétől.

Az elnyerhető támogatás összege minimum 500 ezer forint, maximum 2 millió forint lehetett.

Támogatásban részesülhetett az az intézmény/kar, amelynek vezetője ismertette:

- ◆ minősített oktatóinak (2005. október 15-ei állapot szerinti) létszámát,
- ◆ a tehetséggondozó műhelyek munkájában résztvevő oktatók-kutatók számát, a 2005. évi OTDK-n bemutatott pályamunkák (dolgozatok, előadások, alkotások) témavezetőinek száma alapján,
- ◆ a tehetséggondozó műhelyek eredményeit a 2005. évi OTDK-n bemutatott és I.-III. helyezést elért pályamunkák (dolgozatok, előadások, alkotások) száma alapján,
- ◆ a pályázott időszakra vonatkozó, költségtervvel alátámasztott, graduális hallgatói kutatási, illetve alkotó művészeti programjait.

Az elnyert támogatást a pályázó intézmény/kar tehetséggondozó műhelyei kizárólag dologi költségekre használhatták fel, amelyet a tehetséggondozó tevékenység eredményességével és a benyújtott program tartalmával összhangban kellett közöttük felosztani.

Az értékelés szempontjai voltak:

1. Az intézmény (kar) tehetséggondozási aktivitása, melynek jelzőszáma az OTDK-n bemutatott pályamunkák (dolgozatok, előadások, alkotások) témavezetői és az intézmény (kar) minősített oktatói számának aránya, a 2005. évben. (Egy témavezető egyszer veendő figyelembe, akkor is, ha több pályamunkának is témavezetője.)
2. Az intézmény (kar) tehetséggondozási tevékenységének sikeressége, melynek jelzőszáma az OTDK-n bemutatott (dolgozatok, előadások, alkotások) és az I.-III. helyezést elért pályamunkák aránya, a 2005. évben.

Az állami és az állam által elismert felsőoktatási intézményekből 30 intézmény 90 tehetséggondozó műhelye 147,565 millió forint támogatási igénnyel nyújtott be pályázatot. A Jedlik Anyos Kuratórium javaslatára 19 felsőoktatási intézmény 42 pályázati programja nyerte el a 2006/2007-es tanévre a – rendelkezésre álló – 56,5 millió forint támogatást. (1. számú melléklet)

3.2.3. A 2006/2007. tanévi Kiegészítő Posztdoktori Ösztöndíj pályázat

Az Oktatási Minisztérium 2006. április 12-én hirdette meg a 2006/2007. tanévi Kiegészítő Posztdoktori Ösztöndíjra szóló pályázatot.

A Kiegészítő Posztdoktori Ösztöndíj célja, hogy a tudományos [PhD vagy a felsőoktatásról szóló 2005. évi CXXXIX. törvény (a továbbiakban: Ftv.) 149. § rendelkezések szerint a doktori fokozatnak megfelelő], illetve mester [DLA vagy az Ftv. 149. § bekezdésében említett művészeti díj] fokozat megszerzését követően, a letehetősebb és legrátermettebb kutatók és művészek pályájukat a hazai felsőoktatási intézmények műhelyeiben alapozzák meg, ezáltal elősegítve a vezető oktatói utánpótlás biztosítását a felsőoktatási intézményekben.

Az ösztöndíj egy tanévre (10 hónapra) szól, az ösztöndíjas jogviszony kezdete 2006. szeptember 1.. Az ösztöndíj összege a költségvetési törvényben meghatározott egyetemi tanári munkakör garantált illetményének 20%-a, mely adó- és járulékköteles.

Az ösztöndíjra pályázhat az, aki

- tudományos [PhD vagy az Ftv. 149. § rendelkezése szerint a doktori fokozatnak megfelelő], illetve mester [DLA vagy az Ftv. 149. § bekezdésében említett művészeti díjjal] fokozattal rendelkező magyar illetőleg külföldi állampolgár, aki a pályázat benyújtásának évében még nem töltötte be a 40. életévét, és tudományos fokozatát 2002. január 1-je után szerezte, valamint
 - a) felsőoktatási intézményben közalkalmazotti, szolgálati, illetve egyéb munkaviszony alapján teljes munkaidőben, egyetemi/főiskolai adjunktusi vagy tanársegédi, főiskolai docensi, továbbá tudományos segédmunkatársi vagy tudományos munkatársi munkakörben foglalkoztatott,
 - b) felsőoktatási intézményhez rendelt MTA kutatócsoportban teljes munkaidőben foglalkoztatott tudományos segédmunkatárs, vagy tudományos munkatárs, és nem áll az a) pontban említett jogviszonyban.

Az értékelés szempontjai:

- a pályázó szakmai alkalmassága (eddiggi tudományos tevékenysége; hazai/külföldi tapasztalatai; szakmai elismertsége: díjak, tagságok, stb.)
- a pályázó munkaterve (tudományos értéke; szakmai megalapozottsága; a pályázati program várható eredményei)
- a pályázatok elbírálásánál előnyt élvezett az, aki
 - kiemelkedő oktató vagy kutató tevékenységet folytatott és
 - kiváló eredménnyel szerezte meg PhD-fokozatát.

A pályázati felhívás 2006. április 11-én jelent meg. A 2006. május 12-i beadási határidőig 163 posztdoktori álláshely létesítéséhez kértek támogatást a pályázók, amelyből 4 pályázatot az egyes felsőoktatási ösztöndíjakról szóló miniszteri rendeletek módosításáról szóló 5/2006. (II.24.) OM rendelettel meghatározott Kuratórium formai hiányosság miatt utasított el.

A Kuratórium a 10 hónapra szóló kiegészítő posztdoktori ösztöndíjra benyújtott kutatási programokról a szakértői vélemények alapján 50 ösztöndíj támogatására tett javaslatot, amelyet Miniszter Úr jóváhagyott. (2. számú melléklet)

3.2.4. Hallgatói ösztöndíjak

2.2.4.1. Köztársasági ösztöndíj

Az oktatási miniszter⁴⁷ – a korábbi évekhez hasonlóan, a 2006. szeptember 1-jéig hatályos 51/2002. (III. 26.) Korm. rendelet 10. §-ának megfelelően – *a kiemelkedő tanulmányi eredményű, illetve szakmai területen kimagasló munkát végző hallgatók részére* köztársasági ösztöndíjat adományozott a 2005/2006. tanév, valamint a 2006/2007. tanév időtartamára az előző tanév eredményei alapján.

2006. szeptember 1-jétől – a 2007/2008. tanévre, illetve a további évekre vonatkozóan – a köztársasági ösztöndíjat a felsőoktatási hallgatók juttatásairól szóló 175/2006. (VIII. 14.) Korm. rendelet szabályozza.

Köztársasági ösztöndíjban részesülhet a felsőoktatási intézmények államilag finanszírozott nappali tagozatos, első alap- és első kiegészítő alapképzésben részt vevő hallgatóinak 0,8%-a két lezárt félév után.

Az aktuális pályázatot a hallgató felsőoktatási intézményéhez kell benyújtani, amely – a kormányrendelet alapján – a szabályzatában meghatározottak szerint elbírálja azt, biztosítva a hallgatók egyenlő elbírálásának rendjét, a jogorvoslati lehetőséget. Az ösztöndíjat az egyetem, főiskola által az Oktatási és Kulturális Minisztériumhoz felterjesztett rangsor alapján a miniszter személyre szólóan adományozza.

Az ösztöndíj összegét az éves költségvetési törvény határozza meg. A 2005/2006. tanévben ez az összeg 30 250 forint volt személyenként és havonként, 2006. szeptember 1-jétől pedig (a 2006/2007. tanévi pályázat ösztöndíjasai részére, a tanév első négy hónapjára) 33 500 forint.

Köztársasági ösztöndíjban részesült a **2005/2006. tanévben** 1 451 hallgató. Közülük állami felsőoktatási intézmény hallgatója 1 321 fő volt, egyházi intézményé 93 fő, magán, ill. alapítványi intézményé pedig 37 fő.

2006 szeptemberében összesen 1 453 arra érdemes hallgató – állami felsőoktatási intézményben 1 312 fő, egyházi intézményben 100 fő, magán, ill. alapítványi intézményben 41 fő – vehette át a **2006/2007. tanévre szóló** miniszteri adományozó levelet.⁴⁸

2.2.4.2. Bursa Hungarica Felsőoktatási Önkormányzati Ösztöndíj

Az oktatási tárca, valamint a települési és megyei önkormányzatok együttműködéseként létrejött Bursa Hungarica Felsőoktatási Önkormányzati Ösztöndíj *célja az, hogy a hátrányos szociális helyzetben lévő egyetemi és főiskolai hallgatók (“A” típusú ösztöndíj), továbbá a felsőoktatási intézménybe jelentkezni kívánó fiatalok (“B” típusú ösztöndíj) számára is elérhetővé tegye a felsőoktatási képzésben való részvételt.*

Az ösztöndíj jogszabályi háttere korábban a 12/2001. (IV. 28.) OM rendelet volt, amely beépült a 2006. szeptember 1-jétől hatályos, a felsőoktatási hallgatók juttatásairól szóló 175/2006. (VIII. 14.) Korm. rendeletbe.

A többszintű támogatási rendszer pénzügyi fedezeteként a következő három forrás szolgál:

1. a pályázó állandó lakóhelye szerint illetékes települési önkormányzat támogatása,
2. ennek esetleges megyei kiegészítése (a kettő együtt az *önkormányzati ösztöndíjrész*), valamint

⁴⁷ 2006.-tól/tól oktatási és kulturális miniszter

⁴⁸ A 2004/2005. tanévi pályázat eredményeit 2005. évi jelentésünkben tettük közzé.

3. az Oktatási és Kulturális Minisztérium támogatása, amely az önkormányzati ösztöndíjrésszel megegyező összeg, 2005-ben és 2006-ban maximum 5 000 forint/hó/fő (intézményi ösztöndíjrész).

Az ösztöndíj-pályázatot a hallgató állandó lakóhelye szerinti települési önkormányzat írja ki és bírálja el, kizárólag a szociális rászorultság alapján, a pályázó tanulmányi eredményétől függetlenül. Az elnyert ösztöndíjat a felsőoktatási intézmény folyósítja. A támogatás folyósításának további feltétele az államilag finanszírozott, nappali tagozatos első alapképzésben, első kiegészítő alapképzésben, első szakirányú továbbképzésben valamint első akkreditált iskolarendszerű felsőfokú szakképzésben való részvétel.

A 2005. évi pályázati fordulóhoz 2 067 települési önkormányzat csatlakozott, az összes település 65 százaléka.

Az ösztöndíjra 40 595 hallgató pályázott, közülük "A" típusú támogatást kapott 31 512 hallgató, "B" típusú támogatásban pedig 2 528 felvételiző részesült. Ezen ösztöndíj tehát összesen 34 040 fiatal felsőoktatási tanulmányaihoz nyújtott segítséget.

Az önkormányzati ösztöndíjrész összege havonta, személyenként átlagosan 3 684 forint volt, az intézményi résszel kiegészítve átlagosan 7 368 forint.

A 2006. évi pályázati fordulóhoz 2 146 települési önkormányzat csatlakozott, az összes település 68 százaléka.

Az ösztöndíjra 42 878 hallgató pályázott, közülük "A" típusú támogatást 33 755 hallgató nyert el, "B" típusú támogatásban pedig 2 681 felvételiző részesült, tehát az ösztöndíjjal összesen 36 436 fiatal kapott segítséget felsőoktatási tanulmányaihoz.

Az önkormányzati ösztöndíjrész összege havonta, személyenként átlagosan 3 739 forint volt, az intézményi résszel együtt átlagosan 7 478 forint.⁴⁹

⁴⁹ A 2004. évi pályázat eredményeit 2005. évi jelentésünk tartalmazza.

3.2.5. Felsőoktatási Tankönyv- és Szakkönyv-támogatási Pályázat alakulása 1997-2007 között

A felsőoktatási tankönyv- és szakkönyv-támogatási pályázat célja, hogy az átalakuló felsőoktatás számára biztosítsa a korszerű ismereteket közvetítő szakirodalmat a felsőoktatásban, kutatásban használható tankönyvek és szakkönyvek (nyomtatott könyv, CD, CD-ROM, DVD, DVD-ROM, video) kifejlesztésének támogatásával, nyílt pályázat útján.

E pályázat 1997-ben indult, az OKM akkori jogelődje, a Művelődési és Közoktatási Minisztérium hirdette meg. A pályázat bonyolításában a Felsőoktatási Pályázatok Irodája (Professzorok Háza) vett részt. A támogatásról a független tudományági szakértői bizottságok értékelését követően a Felsőoktatási Tankönyv- és Könyvtártámogatási Pályázatok Kuratóriuma, a Misztótfalusi Kis Miklós Kuratórium állította össze a nyertes pályázatokra és a támogatás mértékére vonatkozó javaslatát a pályázatot kiíró miniszter számára. A nyertes pályázók a Minisztériummal kötöttek támogatási szerződést.

A pályázat céljaira 1997 óta 3,1 milliárd forintot fordítottunk, amely összeg felhasználásával 2007. év végéig összesen 2 818 mű jelenik meg a Nemzeti Kutatási és Technológiai Hivatal (NKTH) által kiírt Digitális szakkönyv pályázattal („DIGIT2005”) együtt.

Az Oktatási és Kulturális Minisztérium a 2006. évi Felsőoktatási Tankönyv- és Szakkönyv-támogatási Pályázatot 2006. szeptember 4-én hirdette meg. A pályázat műszaki és természettudományos tankönyvek és szakkönyvek kiadásának támogatását helyezte előtérbe. A kiosztható, vissza nem térítendő támogatási keretösszeg 100 millió Ft volt, amelyből összesen 99 943 ezer Ft támogatást ítelt meg a Misztótfalusi Kis Miklós Kuratórium. A támogatás összege a kiadási költségek 30 %-a. Pályázatonként minimum 250 ezer, maximum 3 millió Ft támogatást lehetett elnyerni. A Kuratórium a benyújtott 372 db pályaműből 92 kiadvány kifejlesztését javasolta. A támogatási szerződések megkötésére 2006. december hónapban került sor. A támogatási összegeket a nyertes pályázók részére a Minisztérium 2007. február 21 - június 11. között átutalta. A kiadványok szerződésben előírt megjelenési határideje 2007. június 30-a volt. A pályázatok bonyolításában az Oktatási és Kulturális Minisztérium és az OM Alapkezelő Igazgatósága, illetve jogutódja az OKM Támogatáskezelő Igazgatósága vett részt, Együttműködési Megállapodás alapján.

Az egyetemi tankönyvek, jegyzetek kiadásának költségeit 70 százalékban a nyomtatási, szállítási és egyéb logisztikai kiadások alkotják. Ezzel szemben a digitális formátumban kiadott *e-könyveket* ezek a költségek nem terhelik. Az e-tanulás és az e-környezet adta lehetőségekhez és kívánalmakhoz igazodva, továbbá a hallgatók jobb szakirodalmi ellátása érdekében a Minisztérium támogatni kívánta az elektronikus tartalmak széles körű, ingyenes hozzáférhetővé tételét az Interneten.

Elektronikus hordozóra első ízben, 2004-ben írt ki pályázatot az OM, ebben az évben a Felsőoktatási Tankönyv- és Szakkönyvtámogatási Pályázatra 400 millió Ft pályázati összeg állt rendelkezésre, amelyből 85 elektronikus tankönyv kifejlesztésére 178 millió Ft összeget ítelt meg a Kuratórium.

A Kormány megszorító intézkedései miatt 2005-ben csökkent a pályázat céljaira fordítható összeg, így 100 millió forinttal indult el az ún. *hagyományos* (papír alapú) művek kiadását támogató pályázat, amely pályázati keret időközben 150 millió forintra emelkedett.

A tananyagfejlesztéshez kapcsolódó 2005. évi másik pályázatot – az *elektronikus hordozón megjelenő tankönyvekre, szakkönyvekre* – a Nemzeti Kutatási és Technológiai Hivatal (továbbiakban: NKTH) írta ki. A Digitális szakkönyv pályázatra 100 millió forint állt

rendelkezésre, a döntésre 2006. június 26-án került sor. A „DIGIT2005” pályázat keretében 46 nyertes pályaműre 99,84 millió forint támogatást ítéltek meg. E pályázat eredményeként 2007. végéig 36 digitális tankönyv, szakkönyv, szótár, lexikon, stb., – a 2004. évi és a 2005. évi támogatással együtt – összesen 131 digitális tartalom kerül fel az Internetre.

Az elmúlt időszak összefoglaló adatait a következő táblázat szemlélteti. A táblázat adataiból látható, hogy a legnagyobb támogatási összeg, (600 millió forint) az induló évben, 1997-ben állt rendelkezésre, amelyből 512 mű kifejlesztése valósult meg. A felsőoktatási tankönyv- és szakkönyv-támogatásokra fordítható összegek évről-évre csökkentek, 1998-ban 500 millió, 1999-ben 450 millió, 2000 és 2001-ben 150 millió forint volt az előirányzott támogatási összeg. 2002 és 2003-ban emelkedett 300 millió forintra, 2004-ben pedig 400 millió forint összeg kiosztására volt lehetőség. Ebben az évben, amint már az előbbieken említettük, 178 millió forintot elektronikus tankönyvek kifejlesztésére fordított a Minisztérium. 2005-ben az OM 150 millió forint, az NKTH 100 millió forint pályázati előirányzatával együtt 250 millió forint összeget lehetett a felsőoktatási tankönyv- és szakkönyv-pályázat támogatására fordítani. 2006-ban a támogatási összeg 100 millió forint lett, majd 2007. évre az Oktatási és Kulturális Minisztérium már nem írhatott ki pályázatot, mivel a 2007. évi költségvetési terv nem tartalmazott forrást a felsőoktatási tankönyv- és könyvtár-támogatási pályázat kiírásához. A 2007 és a 2008-as évre az NKTH sem írt ki pályázatot.

8. táblázat

A Felsőoktatási Tankönyv- és Szakkönyvtámogatási Pályázatok támogatási összegeinek alakulása 2000 - 2007 év között

Év	Pályázat kiíró	Előirányzott összeg, ezer Ft	Megítélt támogatás, ezer Ft	Ebből:		Pályázó kiadók száma db	Benyújtott pályázatok száma, db	Tám. pályázatok száma, db	Ebből:	
				e-tankönyv, ezer Ft	papíralapú könyv, ezer Ft				e-tankönyv, db	papíralapú könyv, db
1997.	MKM	600 000	595 194		595 194	226	1222	512		512
1998.	OM	450 000	452 704**		452 704	202	1269	284		284
1999.	OM	450 000	449 990		449 990	183	1145	276		276
2000.	OM	150 000	149 942		149 942	176	704	292		292
2001.	OM	150 000	150 000		150 000	179	780	185		185
2002.	OM	300 000	295 945	0	295 945	135	602	387	0	387
2003.	OM	300 000	299 971	0	299 971	171	893	303	0	303
2004.	OM	400 000	399 931	177 977	221 954	167	1 119	295	85	210
2005.	OM	150 000	149 812	0	149 812	136	657	146	0	146
2006.	OKM	100 000	99 943	0	99 943	69	372	92	0	92
2007.	OKM	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Összesen:		3 050 000	3 043 432	177 977	2 865 455	1 644	8 763	2 772	85	2 687
2005*.	NKTH	100 000	99 841	99 841	0	46	46	0
Mindösszesen:		3 150 000	3 143 273	277 818	2 865 455			2 818	131	2 687

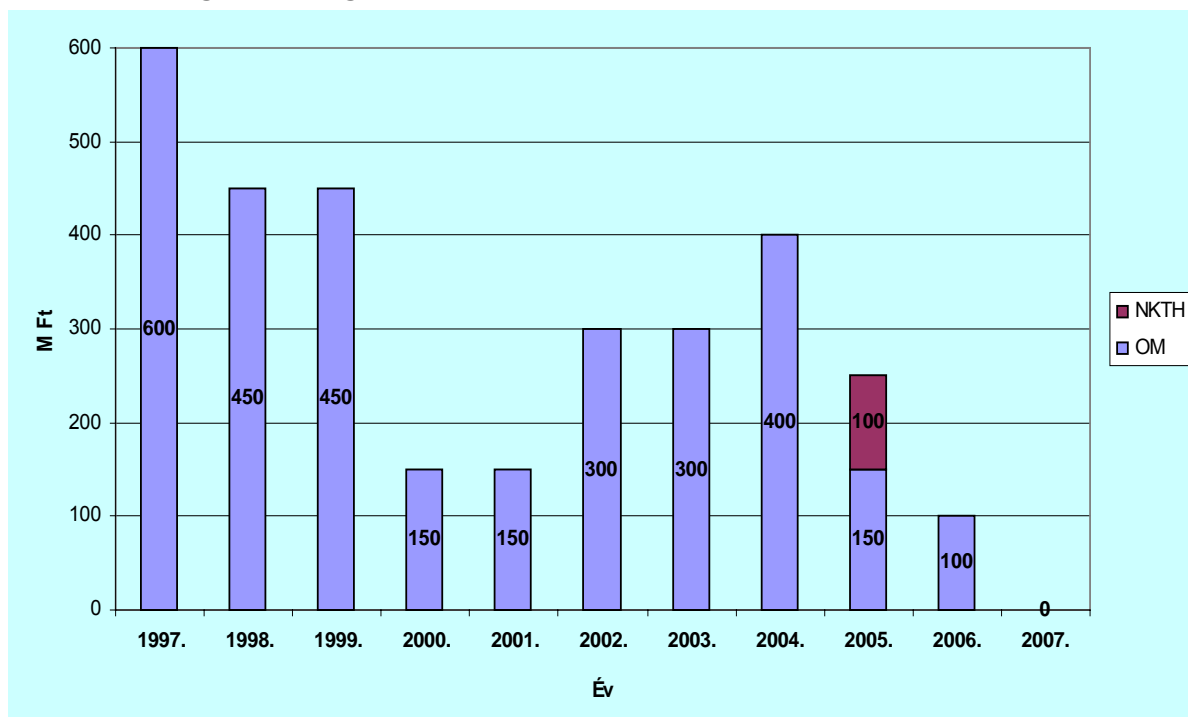
* Döntés időpontja: 2006. június 26.

** A megítélt támogatási összeget 1998-ban az előző évi maradványból egészítették ki 452 704 ezer forint összegre.

Az előirányzott támogatási összegek alakulását szemléletesen mutatja az 1. ábra:

1. ábra

Felsőoktatási Tankönyv- és Szakkönyv-támogatási Pályázatok támogatási összegeinek alakulása az elmúlt tíz évben, 1997 - 2007 év között



Az OM-OKM a 2005. és 2006. évben, a következő táblázatban szereplő főbb tudományágakhoz kapcsolódó tankönyvek, szakkönyvek kifejlesztését támogatta. A rangsorolásnál a 2006. évi értékeket vettük alapul:

10. táblázat

A Felsőoktatási Tankönyv- és Szakkönyv-támogatási Pályázat támogatott műveinek megoszlása a műszaki és a természettudományokban

Tudományág megnevezése	2005. év				2006. év			
	Támogatás		Támogatott művek		Támogatás		Támogatott művek	
	összege, ezer Ft	megoszlása	száma, db	megoszlása	összege, ezer Ft	megoszlása	száma, db	megoszlása
Megítélt támogatás összesen	149 812	100,00%	146	100,00%	99 943	100,00%	92	100,00%
Ebből:								
Informatika	12 426	8,30%	12	8,20%	9 353	9,40%	7	7,60%
Műszaki tudomány	4 767	3,20%	3	2,10%	7 983	8,00%	6	6,50%
Matematika	4 743	3,17%	3	2,06%	7 374	7,38%	3	3,26%
Műszaki tudományok	21 936	14,67%	18	12,36%	24 710	24,78%	16	17,36%
Biológiai tudomány	2 822	1,90%	2	1,40%	6 946	6,90%	5	5,40%
Földrajz- és földtudomány	5 371	3,60%	3	2,10%	3 410	3,40%	4	4,30%
Kémia- és gyógyszerésztudományok	508	0,34%	1	0,68%	2 406	2,41%	3	3,26%
Fizikai tudományok	2 530	1,69%	2	1,37%	1 830	1,83%	2	2,17%
Természettudományok	11 231	7,53%	8	5,55%	14 592	14,54%	14	15,13%
Műszaki és természet-tudományok együtt	33 167	22,14%	26	17,81%	39 302	39,32%	30	32,61%

A táblázat adataiból kitűnik, hogy az előirányzott 2006. évi cél megvalósult: A műszaki és természettudományba tartozó támogatott kiadványok száma 30 db, a támogatott művek 32,6 %-a, a támogatási összeg pedig 39,3 millió forint, a támogatási összegek 39,3 %-a. Hosszú távú célunk, hogy a felsőoktatásban bővüljön a matematika, műszaki, informatikai és természettudományos hallgatók száma, emellett fontos, hogy számukra megfelelő színvonalú és választékú tankönyv és szakkönyv álljon rendelkezésre.

Az NKTH elsősorban a *szótár és lexikon* típusú elektronikus tartalmak megjelentetését támogatta, a nyertes pályaművek közül a következőkre hívjuk fel a figyelmet:

- Matematikai kislexikon,
- Fizikai kislexikon,
- Kémiai kislexikon,
- Biológiai kislexikon,
- Magyar művészeti kislexikon kezdetektől napjainkig,
- Magyar orvoséletrajzi lexikon,
- Ásványnévtár,
- Angol-magyar informatikai szótár,
- Magyar-német, Német-magyar régészeti kifejezések szótára,
- Magyarország halfaunája,
- Magyarország növénytársulásai,
- Éghajlatváltozás: tudományos háttér - hazai tennivalók.
- Virtuális, elektronikus, digitális. Elméleti ismeretek a XXI. század könyvtárához.

Az elektronikus könyvek a Kempelen Farkas Felsőoktatási Digitális Tankönyvtárba kerültek/kerülnek. A 2005. év eleje óta épülő rendszer a felsőoktatásban használható, illetve hasznosítható elektronikus tartalmak széles körét bocsátja ingyenesen a hallgatók és az érdeklődők rendelkezésére. Az XML formátumban, DocBook szabvány szerint felépített tartalmak kisebb egységekre bontva, fejezetenként is kereshetők a *www.tankonyvtar.hu* címen. Jelenleg 16 tudományágból 136 digitális tankönyvvel, szakkönyvvel rendelkezik a Felsőoktatási Digitális Tankönyvtár.

A nyertes pályázatok megoszlását kiadvány típusok szerint az utóbbi három évre, 2004-2006. évekre vonatkozóan mutatjuk be:

11. táblázat

A nyertes pályázatok csoportosítása a kiadvány típusa szerint (db)

A kiadvány típusa	2004. év	2005. év	2006. év
CD	0	1	0
CD-ROM	3	1	0
Internet	85	0	0
Könyv	205	141	90
Könyv + CD	2	3	1
Könyv + CD-ROM	0	0	1
Összesen (OM-OKM)	295	146	92
Internet (NKTH)	0	46	0

Bár 2007-től a felsőoktatási tankönyv- és szakkönyv-támogatás a kiadók közvetlen támogatásán keresztül megszűnik, az Oktatási és Kulturális Minisztérium 2008-tól új, hatékonyabb felsőoktatási tankönyv és szakkönyv támogatási rendszert alakít ki, más formában. Erről bővebb információt a könyvtár-támogatásra vonatkozó fejezet tartalmaz.

3.2.6. Felsőoktatási Könyvtár-támogatási Pályázat alakulása 1997-2007 között

A Felsőoktatási Könyvtár-támogatási pályázatot első ízben 1997. évben hirdette meg a Művelődési és Közoktatási Minisztérium az akkor hatályos felsőoktatási törvény 9/D § (3) bekezdése alapján.

A tanulmányi és az oktató munka sikeres folytatásához, a követelmények teljesítéséhez elengedhetetlenül szükséges (mind hagyományos, mind elektronikus hordozókon megjelenő) tankönyvek, szakkönyvek és folyóiratok biztosítása. A pályázat célja a felsőoktatási könyvtárak állománygyarapítási lehetőségeinek növelése, a hallgatók és oktatók szakirodalommal, szakkönyvekkel, folyóiratokkal történő jobb ellátása érdekében.

A pályázat keretében támogatandó célok a következő voltak:

- az integrációk, valamint az intézményfejlesztések során létrejövő új könyvtári és információs központok többletigényének kielégítése,
- több könyvtár (könyvtárak társulásai) közös beszerzése a dokumentumok közös, hatékonyabb felhasználása céljából,
- új szakindítások szakirodalmi alapjainak megteremtése, folyamatos fejlesztése,
- különösen drága folyóiratok és szakkönyvek állományfejlesztése,
- speciális, egyedi könyvtári gyarapítási igények,
- retrospektív könyvtári állománybeszerzések, egyes szakterületeken a szakirodalmi fehér foltok eltüntetése,
- a PhD képzés szakirodalmi hátterének megteremtése, fejlesztése,
- határon túli magyarok számára szervezett felsőfokú kihelyezett tagozatokon könyvtári állomány fejlesztése,
- külföldi magyar intézetek szakkönyv és folyóirat állománygyarapítása,
- külföldön folyó magyar anyanyelvű felsőfokú pedagógusképzés könyvtári hátterének biztosítása,
- hungarológiával kapcsolatos oktatás szakirodalmi hátterének biztosítása.

A pályázók köre:

- az állami és az állam által elismert felsőoktatási intézmények egyetemi (központi) vagy főiskolai Központi) könyvtárai,
- a külföldi magyar intézetek és a Collégium Hungaricumok,
- a Balassi Intézet (és jogelődjei),
- a magyar nyelvű képzést folytató külföldi felsőoktatási intézmények, illetve könyvtáraik.

Intézményenként csak egy könyvtár pályázhatott, összeállítva az intézmények karainak, illetve egyéb szervezeti egységeinek fejlesztési igényeit. A külföldi magyar nyelvű képzést folytató felsőoktatási intézmények könyvtárai magyarországi közvetítő intézményen keresztül nyújthatta be pályázatát.

Az előbbieken felsorolt célok és a pályázók köre lényegében 2006. évig nem változott. A 2006. évben, a rendelkezésre álló szerényebb könyvtár-támogatási keret miatt a határon túli és a külföldi magyar intézeteket már nem tudtuk támogatni. Ebben az évben a hazai

felsőoktatási intézmények, egyetemek és főiskolák, valamint a Balassi Bálint Intézet (Balassi Intézet) könyvtára pályázhatott.

A megadott határidőig beérkezett és a formai követelményeknek megfelelő pályázatokat a Misztótfalusi Kis Miklós Kuratórium által felkért szakmai bizottság bírálta el és javasolta támogatásra.

A bírálat során előnyt élveztek azok a pályázatok, amelyek a pályázati felhívásban bírálati előnyt nyújtó feltételeken kívül

- a megfogalmazott cél a fejlesztési prioritásokkal egybeesik,
- a pályázati cél indoklása egyértelmű,
- a pályázati cél és a megvalósításhoz kért támogatási összeg viszonya reális.

A szakbizottság javaslatait a Kuratórium megvizsgálta, és döntött a benyújtott pályázatok szakmai értékéről és a miniszter számára javaslatot tesz a támogatás megadására és mértékére. A nyertes pályázókkal az Oktatási és Kulturális Minisztérium, illetve a jogelődje kötött szerződést.

Az előirányzott könyvtár-támogatási keret 1997. és 2003. év között évente 150 millió Ft, vagy azt meghaladó összeg volt. 1998. ében 162 millió Ft, 1999. évben 151 millió Ft. A 2004. évben 48,3 millió Ft, 2005. évben nem állt rendelkezésre támogatási összeg, 2006. évben pedig 45 millió támogatási összeget oszthatott szét a Kuratórium. A pályázók által igényelt támogatási összeg általában a rendelkezésre álló keret négyszerese volt, kivétel a 2006-os év, amikor csak a közel két és félszeresét kérték a pályázók.

Az elmúlt időszak alatt, 1997 és 2007. között 1,16 milliárd (pontosan: 1 156,3 ezer Ft) támogatási összeget fordítottunk a hazai és a külföldi magyar egyetemek és intézetek könyvtárainak állománybővítésére. A támogatott pályázatok száma 833 volt.

Az egyes évekre vonatkozó előirányzott könyvtár-támogatási összegeket, a benyújtott pályázatok számát, az igényelt támogatási összegeket, valamint a támogatott pályázatok számát a következő táblázat tartalmazza:

12. táblázat

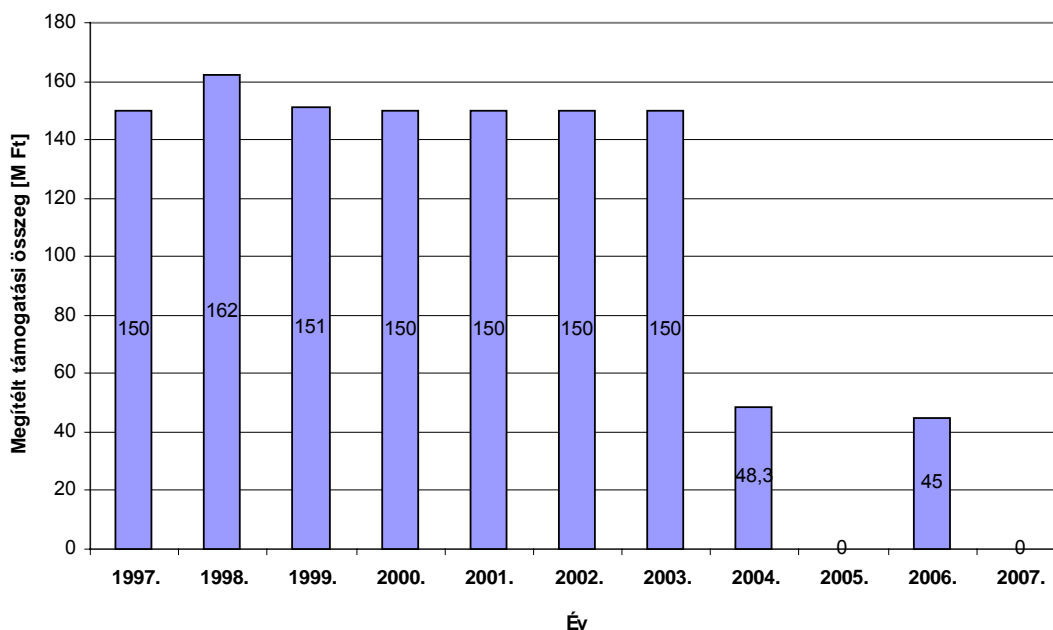
Felsőoktatási könyvtár-támogatási pályázat alakulása 1997-2007 év között

Év	Előirányzott összeg, millió Ft	Benyújtott pályázatok száma db	Támogatási igény, millió Ft	Támogatott pályázatok száma db	Megítélt támogatás, millió Ft
1997.	150,0	218	600,219	144	150
1998.	162,0	162	544,382	139	162
1999.	151,0	190	640,230	170	151
2000.	150,0	113	450,495	104	150
2001.	150,0	101	463,367	83	150
2002.	150,0	63	407,793	61	150
2003.	150,0	104	489,136	81	150
2004.	48,3	64	188,581	61	48,3
2005.	0,0	0	0	0	0
2006.	45,0	44	108,965	40	45
2007.	0,0	0	0	0	0
Összesen:	1 156,3	1059	3 893	833	1156,3

Az egyes években megítélt felsőoktatási könyvtár-támogatási pályázat támogatási összegének alakulását a következő ábra szemlélteti:

2. ábra

A Felsőoktatási Könyvtár-támogatási Pályázat megítélt támogatási összegének alakulása 1997-2007 között



A 2006. évi könyvtár-támogatási pályázatra összesen 45 millió Ft állt rendelkezésre. Pályázatonként minimum 150 ezer, maximum 5 millió Ft támogatást lehetett elnyerni, amelyet a Minisztérium utófinanszírozás formájában biztosított.

A 2006. évi Felsőoktatási Könyvtár-támogatási Pályázatra összesen 44 pályázat érkezett be, támogatást nyert 40 pályázat, amelyből 24 állami felsőoktatási intézmény könyvtára 40 millió Ft támogatási összeget, 16 nem állami felsőoktatási intézmény pedig 5 millió Ft támogatási összeget nyert el. A támogatási összegek felhasználási véghatárideje 2007. május 31., az elszámolási határidő 2007. június 30. volt.

Az Felsőoktatási Könyvtár-támogatási Pályázat megítélt támogatási összegeire vonatkozóan az 1997. és 2000. évekre, a támogatott intézmény típusa szerinti csoportosításban álltak rendelkezésre az adatok. Az egyetemeknek nyújtott támogatási összegek 123,1 és 133,2 millió Ft között alakultak, a 1998. a kimagasló év, ekkor a támogatási keret is magasabb volt 12 millió Ft-tal az előző évhez viszonyítva. A főiskolai és főiskolai karoknak megítélt támogatási összegek már nagyobb szórást mutatnak, 18,95 és 21,91 millió Ft között ingadoznak a megítélt összegek.

13. táblázat

Felsőoktatási Könyvtár-támogatási Pályázati Összegek megoszlása az intézmény típusa szerint

Év	Előirányzott támogatási összeg, millió Ft	Ebből az intézmény típusa szerint:			Határon túli magyar felsőoktatási intézmény és külföldi magyar intézetek könyvtárai
		Egyetem	Főiskola, v. főiskolai kar	Egyetem és főiskola v. főiskolai kar együtt	
1997.	150,0	123,10	20,39	143,5	6,5
1998.	162,0	133,20	21,91	155,1	6,9
1999.	151,0	123,50	21,60	145,1	5,9
2000.	150,0	123,90	18,95	142,9	7,2
1997-2000. összesen	613,0	503,70	82,85	586,6	26,5

Forrás: Az Oktatási Minisztérium felsőoktatási pályázatai 1997-2001. Kiadó: Felsőoktatási Pályázatok Irodája.

A következő táblázat a megítélt támogatási összegek alakulását mutatja be, az intézmények jellege szerint, állami felsőoktatási intézmény és nem állami felsőoktatási intézménycsoportosításban.

14. táblázat

Az állami, nem állami, a határon túli magyar felsőoktatási intézmények és külföldi magyar intézetek könyvtárainak megítélt felsőoktatási könyvtár-támogatási összegek alakulása

Év	Előirányzott összeg, millió Ft	Ebből:			
		Állami felsőoktatási intézmény könyvtára	Nem állami felsőoktatási intézmény könyvtára	Állami és nem állami felsőoktatási intézmény együtt	Határon túli magyar felsőoktatási Intézmény és külföldi magyar intézetek könyvtárai
1997.	150,0	143,5	6,5
1998.	162,0	155,1	6,9
1999.	151,0	145,1	5,9
2000.	150,0	142,9	7,2
1997-2000. össz.	613,0	586,6	26,5
2001.	150,0	133,70	11,70	145,40	4,6
2002.	150,0	136,40	12,70	149,10	0,9
2003.	150,0	134,00	11,85	145,85	4,2
2004.	48,3	42,90	3,69	46,59	1,7
2005.	0,0	0	0	0	0,0
2006.	45,0	40,00	5,00	45,00	0
2007.	0,0	0	0	0	0
2001-2007. össz.	543,3	487,00	44,94	531,94	11,4
1997-2007. össz.	1156,3			1156,3	37,9

Az előző fejezetben utaltunk arra, hogy az Oktatási és Kulturális Minisztérium új, hatékonyabb rendszerű megoldással segíti a tankönyv- és szakkönyvellátást. Az OKM 2008-tól a költségvetésében elkülönített szakkönyv-támogatás előirányzatából közvetlenül a tankönyv, szakkönyv, különféle szakirodalom beszerzését támogatná, a felsőoktatási könyvtárak állományának bővítésén keresztül.

Az OKM azt a gyakorlatot kívánja megerősíteni, kiterjeszteni, hogy a hallgatók minél több szakirodalmat használhassanak a könyvtári kölcsönzés keretében, és ne kényszerüljenek valamennyi dokumentum megvásárlására, a szerzői jogot sértő illegális fénymásolásokra.

A szaktárca a költségvetésében elkülönített támogatást oly módon juttatja el a felsőoktatási könyvtárakba, hogy a könyvtárak (egyetemi, főiskolai, kari, intézeti, tanszéki könyvtárak) a Könyvtárellátó Nonprofit Kft-n keresztül bonyolított megrendeléseikhez a szaktárca 40 % vételár támogatást nyújt. (Ez magában foglalja a Könyvtárellátó Nonprofit Kft. által felajánlott, példányonként maximum 10 % kedvezményt is.) A felsőoktatási szakkönyvek, tudományos könyvek (jegyzetek, segédanyagok, és más forrásmunkák) elsődleges vásárlói a felsőoktatási könyvtárak, amelyek egy-egy műből több példányt is megrendelnek.

Az előbbi támogatási formával az Oktatási és Kulturális Minisztériumnak az a célja, hogy a tudományos munkák elérhetővé váljanak a hallgatók, a kutatók számára, vagyis színvonalasabb legyen a felsőoktatás és a tudományos képzés. Ez a program növeli a keresletet, ezzel ösztönzőleg hatva a tudományos művek kiadására is.

A szaktárca létrehoz egy szakértői bizottságot, amelynek feladata lesz, hogy a könyvkiadók által a Könyvtárellátó Nonprofit Kft-hez eljuttatott mintapéldányok alapján eldönti: az adott mű felsőoktatási célokat szolgál-e, és felkerülhet-e a Könyvtárellátó Nonprofit Kft. ajánlati listájára.

A bizottság egyúttal rendszeresen figyelemmel kíséri a támogatásban részesített művek értékesítését, és arról évente – június 30-ig – értékelést készít az OKM felsőoktatási és tudományos szakállamtitkárnak.

4. A Magyary Zoltán Felsőoktatási Közalapítvány tevékenysége

A **Magyary Zoltán Felsőoktatási Közalapítványt** a Fővárosi Bíróság 2005. február 9-én az Alapítvány a Magyar Felsőoktatásért és Kutatásért (AMFK), valamint a Vezetőképzésért Alapítvány egyesítésével, azok jogutódjaként vette nyilvántartásba.

A közalapítvány jogelődje, az AMFK az elmúlt 16 évben alaptőkéje befektetéseiből és kamataiból, valamint egyéb külső forrásokból (ALCOA Foundation, Charles Simonyi stb.) gazdálkodva pályázatok alapján több mint 1 milliárd forintot fordított céljai megvalósítására. Több mint tíz éve dolgozik azon, hogy a legkiemelkedőbb tudományos teljesítmények elismerést nyerjenek hazánkban. Ennek érdekében útjára indította a Magyary Zoltán Posztdoktori Ösztöndíjat, a Szilárd Leó Professzori Ösztöndíjat és a Charles Simonyi Kutatói Ösztöndíjat.

A nemzetközi tudományos életben tapasztalatot szerzett, tudományos fokozattal rendelkező és kiemelkedő szakmai teljesítményt nyújtó, valamint jelentős publikációs tevékenységet felmutató fiatal oktatók-kutatók részére **létesített Magyary Zoltán Posztdoktori Ösztöndíjpályázat** 13 fordulójára eddig 680 fiatal kutató jelentkezett. A közalapítvány kuratóriuma a pályázatok értékelésére és rangsorba állítására évenként a tudományágak egy-egy kiemelkedő szakemberét és a Magyary Zoltán Ösztöndíjasok Társaságát kéri fel. A szakértők számára minden évben nagy nehézséget okoz a közel azonosan kiemelkedő tudományos teljesítményt nyújtó fiatal kutatók rangsorba állítása. A kuratórium a szakértői vélemények összesítése alapján dönt arról, hogy kit hív meg személyes beszélgetésre, amely alapján – az OTKA Bizottság képviselőjének, valamint a Magyary Zoltán Ösztöndíjasok Társasága ügyvivőinek a részvételével – alakítja ki a végső döntést. Az eddigi forduló pályázói közül összesen 154 személy bizonyult méltónak a Magyary Zoltán Posztdoktori Ösztöndíjra.

A közalapítvány részére – első alkalommal – biztosított költségvetési támogatás (50 millió Ft) lehetővé tette a 2006. évi pályázat meghirdetését, továbbá az ösztöndíj összegének emelését 260 ezer forintra. A pályázó az ösztöndíj mellé, tudományos programja megvalósításához változatlanul 800 ezer – 1 millió forint összegű kutatástámogatást is igényelhetett. Az OTKA Bizottság a közalapítvánnyal kötött együttműködési megállapodás alapján 2006-ban 10 millió forinttal támogatta a Magyary ösztöndíjasok kutatómunkáját, és eddig közel 63 millió forinttal járult hozzá az ösztöndíjasok kutatási programjainak megvalósításához.

2006-ban 41-en pályáztak az ösztöndíjra. A Kuratórium a 19 jelölt személyes meghallgatása alapján ebben az évben is az OTKA Bizottság képviselőjének és a Magyary Zoltán Ösztöndíjasok Társasága ügyvivőinek részvételével döntött: 2006 szeptemberétől 14 új ösztöndíjas kezdte meg kutatómunkáját, közülük hárman két éves ösztöndíjszerződéssel. [Lásd *II. függelék A*]

A Kuratórium évente megjelenő kiadványban és 1997 óta – a Magyar Tudomány Napja rendezvénysorozatainak keretében – konferencián mutatja be a posztdoktori ösztöndíjasok tudományos eredményeit. 1999-től a Magyary Zoltán és az OTKA Posztdoktori Ösztöndíjasok közös rendezvényen, színvonalas előadásokon adnak számot a támogatott időszakban és azt követően elért, nemzetközileg is kiemelkedő tudományos sikereikről. 2006 novemberében a Pannon Egyetem Georgikon Mezőgazdaságtudományi Kara adott otthont a fiatal tudósok összejövetelének.

Az 1998-ban megalakult **Magyary Zoltán Ösztöndíjasok Társasága tagjainak száma** jelenleg 154 fő. Választott ügyvivői – a kuratórium döntéseinek aktív segítése mellett – részt vettek az ösztöndíj 10 évét bemutató jubileumi kiadvány szerkesztésében.

A Magyary ösztöndíjasok tudományos teljesítményének elismerését jelzi, hogy közülük a Széchenyi Professzori Ösztöndíjra 13 fő, a Bolyai János Kutatói Ösztöndíjra 61 fő, a Békésy

György Posztdoktori Ösztöndíjra 22 fő, a Széchenyi István Ösztöndíjra 11 fő és az OTKA Posztdoktori Kutatási Ösztöndíjra 18 fő pályázott sikeresen.

A **Szilárd Leó Professzori Ösztöndíjat** az AMFK kuratóriuma és az ALCOA magyarországi vállalatai alapították 1998-ban az amerikai székhelyű ALCOA Alapítvány támogatásával *a felsőoktatásban iskolateremtő tevékenységet végző oktató-kutatók munkájának elismerésére*. A kuratórium az elmúlt nyolc év alatt kilenc tudósra ítélte oda a személyenként 6 000 USA dollárral, illetve tizennégy professzornak a 8 000 USA dollárral járó ösztöndíjat. A díjazottak a magyar tudomány nemzetközi tekintélyét öregbítő tudósok, kutató professzorok. Az alapítvány példája nyomán, hazai és külföldi magánszemélyek támogatásával további díjakat/ösztöndíjakat – Charles Simonyi Kutatói Ösztöndíj, Bolyai díj – hoztak létre az oktatók-kutatók tudományos teljesítményének elismerésére.

A nyolcadik alkalommal meghirdetett 2006. évi Szilárd Leó Professzori Ösztöndíjra 5 felsőoktatási intézmény tanácsa adott be javaslatot. A közalapítvány kilenc kurátora, a pályázatok értékelésére felkért három kiemelkedő tudós, az előző évi iskolateremtő professzorok, valamint a fiatal kutatók legjobbjait tömörítő Magyary Zoltán Ösztöndíjasok Társaságának képviselői választották ki a magyar tudomány és oktatás 8 kiválósága közül azt a két személyt, akik egy évig Szilárd Leó szellemiségének hordozói, népszerűsítői egyetemünkön és a magyar társadalomban. A közalapítvány kuratóriuma ismét örömmel állapította meg, hogy a jelöltek életműve egyaránt példázza a tanítványok sorát sikerre vezető mester és a Szilárd Leó szelleméhez méltó kutató ideálját. [Lásd *II. függelék B*]

A Szilárd Leó Professzori Ösztöndíjakat ünnepi tudományos ülésen adja át a közalapítvány és az ALCOA – Kőfém Kft képviselője. A pályázat meghirdetéséhez az ALCOA Alapítvány 2006-ban 8 000 USD résztámogatással járult hozzá, a közalapítvány saját forrásból vállalta a különbözetet. A 2007. évi pályázat meghirdetéséhez az ALCOA Alapítvány ismét teljes támogatást nyújtott.

A **Charles Simonyi Kutatói Ösztöndíj** megalapítására Charles Simonyi 25 millió forint összegű adománya alapján az OM, az MTA, a Simonyi család és az AMFK megállapodást kötött 2000-ben. A 2005-ig 2,5 millió forint, majd 2006-tól kezdve 3 millió forint összegű ösztöndíjat évente három, *egyetemen vagy kutatóintézetben dolgozó, kimagasló teljesítményt nyújtó kutató* kaphatja meg a Charles Simonyi Kutatói Ösztöndíj Bizottság javaslata alapján.

Az adományozás előkészítését egy hétagú Ösztöndíj Bizottság végzi, amelynek elnöke dr. Keszthelyi Lajos akadémikus (MTA Szegedi Biológiai Központ).

Charles Simonyi 2002. évi 25 millió forint összegű és 2006. évi 30 millió forint összegű adománya lehetővé tette, hogy ez a tudományos közösség által is elismert program folytatódjon. A kuratórium jó gazdálkodásának köszönhetően 2002-ben négy, 2005-ben pedig öt kutató részesülhetett kimagasló kutatói teljesítménye alapján ebben az elismerésben. [Lásd *II. függelék C*]

A kuratórium eddig hét alkalommal döntött a Charles Simonyi Kutatói Ösztöndíjakról. A díjakat az oktatási miniszter és az MTA elnöke adja át ünnepi tudományos ülés keretében az MTA Székházában. A díjátadásról kiadvány készül, amely a díjazott kutatók rövid méltatása mellett az ünnepségen tartott előadásait is tartalmazza.

A Magyary Zoltán Felsőoktatási Közalapítvány – az Oktatási és Kulturális Minisztérium, illetve jogelődje, és 2004-től az Ifjúsági, Családügyi, Szociális és Esélyegyenlőségi Minisztérium (ICSSZEM) Civil Kapcsolatok Igazgatósága [korábban jogelődje a Miniszterelnöki Hivatal (MEH) Kormányzati Informatikai és Társadalmi Kapcsolatok Hivatala] támogatásával – 1999 óta bonyolítja a **“Humán erőforrás fejlesztése a civil szektorban”** című pályázatot. A pályázat célja *a non-profit szektor hatékony működését segítő TDK dolgozatok, szakdolgozatok, doktori disszertációk készítésének ösztönzése és oktatók-kutatók tudományos munkájának támogatása*. A kuratórium az eddig benyújtott 607

pályázatból – a szakértői vélemények alapján – 217 pályázónak ítélte oda az ösztöndíjat. A nyertesek között 28 TDK-s hallgató, 114 hallgató, 43 doktorandusz, 10 doktorjelölt (predoktor) és 22 oktató-kutató volt.

Az ösztöndíj összegét a MEH, az ICSSZEM és az OKM biztosította (7 pályázati fordulóig összesen 61,3 millió forintot). 2006-ban a közalapítvány két alkalommal hirdette meg a pályázatot a Civil Társadalomért Alapítvány, illetve az ICSSZEM támogatásával. A 8 – 9. pályázati fordulóban elnyerhető ösztöndíj havi összege hallgatók részére 40 ezer forint; doktoranduszok részére 50 ezer forint; doktorjelöltek részére 80 ezer forint; oktatók-kutatók részére 90 ezer forint volt személyenként. 2006-ban a két fordulóban a benyújtott 58 pályázatból 15 fő nyerte el az ösztöndíjat. [Lásd *II. függelék D/1 és D/2*] Az ösztöndíjasok ünnepélyes keretek között, 2004-ig a Parlamentben, 2005-ben az Oktatási Minisztériumban és 2006-ban a Humán konferencia keretében a Budapesti Műszaki Egyetemen vették át az okleveleket.

A pályázati támogatással elkészült 200 dolgozat magas szakmai színvonala indokolta azt, hogy 2004 novemberében a legkiemelkedőbbek bemutatására konferenciát szerveztünk a non-profit szféra helyzetéről, és a dolgozatokat megjelentettük a tanulmányok téziseit összefoglaló konferencia kiadványban, annak érdekében, hogy az eredmények beépülhessenek a non-profit ismeretek oktatásába, és további tudományos munkák elindítóivá válhassanak. A már elkészült konferencia kiadvány kiegészítéseképpen 2006-ban megjelentettük a 2004 - 2006 között beérkezett dolgozatokat összefoglaló kiegészítő füzetet.

A közalapítvány kuratóriuma és a Doktoranduszok Országos Szövetsége (DOSZ) 2005 őszén negyedszer hirdette meg a **Publikációs Ösztöndíjpályázatot**. Az ösztöndíjak összegét a DOSZ biztosítja.

Pályázni három tudományterület (élő természettudományok, műszaki- és élettelen természettudományok, társadalom- és bölcsészettudományok) valamelyikében lehet a szakmai közvélemény által elfogadott, lektorált, tudományos szaklapban, periodikában megjelent vagy megjelenésre elfogadott, első szerzős publikációval. A Kuratórium tudományterületenként 3 főt részesíthet ösztöndíjban, amelynek összege az elért helyezéstől függően 50 ezer forint, 30 ezer forint, illetve 20 ezer forint [lásd *II. függelék E*].

A kiemelkedő PhD/DLA munkák elismerésére magánszemélyek támogatásával alapított ösztöndíjra a kísérletes természettudomány, a kísérletes orvostudomány és az alkalmazott tervező művészeti tevékenység területén folytatott kutató és tervező művészeti munkával lehetett pályázni. Az ösztöndíj összegét (3 évre 900 ezer forintot) 2004-től a Paqtrade Kft. és dr. Patkós András biztosította. Évente 3 PhD fokozattal rendelkező személy kaphatta meg a fejenként 100 ezer forint összegű ösztöndíjat. 2006-ban a kuratórium 2 fő részére ítélte oda az ösztöndíjat, mivel egy tudományterületről nem volt pályázó. [Lásd *II. függelék F*]

A Magyary Zoltán Felsőoktatási Közalapítvány az oktatói–kutatói utánpótlás biztosításának elősegítése érdekében továbbra is várja potenciális támogatók jelentkezését meglévő, vagy új típusú nevesített ösztöndíjainak fenntartására, illetve létrehozására.

***Tudománypolitikai Főosztály
vezetőinek és munkatársainak
elérési adatai***

Főosztályi telefax: 331-4133

Hargitai Gábor főosztályvezető
Telefon: 473-7165
E-mail: hargitai.gabor@okm.gov.hu

Takács Jánosné dr. főosztályvezető-helyettes
Telefon: 473-7128
E-mail: erzsebet.takacs@okm.gov.hu

Bruhács Tamás főosztályvezető-helyettes
Telefon: 473-7706
E-mail: tamas.bruhacs@okm.gov.hu

Agg Géza szakmai tanácsadó
Telefon: 473-7599
Email: agg.geza@okm.gov.hu

Andrásné dr. Teleki Judit szakmai főtanácsadó
Tel: 473-7266
Email: judit.teleki@okm.gov.hu

Bátyi Emese vezető-tanácsos
Telefon: 473-7269
E-mail: batyi.emese@okm.gov.hu

Bujdosó Judit tanácsos
Tel: 473-7256
Email: bujdoso.judit@okm.gov.hu

Dr. Csákvári Éva vezető-főtanácsos
Telefon: 473-7617
E-mail: eva.csakvari@okm.gov.hu

Fonyó Attila tanácsos
Telefon: 473-7094
Email: attila.fonyo@okm.gov.hu

Köteles Rita vezető-tanácsos
Telefon: 473-7601
E-mail: rita.koteles@okm.gov.hu

Maurer Gyöngyvér főtanácsos
Telefon: 473-7031
Email: maurer.gyongyver@okm.gov.hu

Vizvári Erzsébet szakmai főtanácsadó
Telefon: 473-7360
E-mail: erzsebet.vizvari@okm.gov.hu

Pozsgai Istvánné c. főmunkatárs
Telefon: 473-7236
E-mail: gyongyi.pozsgai@okm.gov.hu

A főosztály munkáját rendszeresen segítik:

Horváth Marianna **koordinátor**
Telefon: 473-7225
E-mail: horváth.marianna@okm.gov.hu

Galamb Veronika **referens**
Telefon: 473-7104
Email: galamb.veronika@okm.gov.hu

Kissné Pap Margit **referens**
Telefon: 473-7254
Email: kissnépap.margit@okm.gov.hu

Konc Pál **tanácsadó**
Telefon: 473-7171
Email: pal.koncz@okm.gov.hu

Dr. Kozákné Ladó Paula **referens**
Telefon: 473-7602
Email: kozak.paula@okm.gov.hu

1. melléklet

A 2006. évi Kiemelkedő Intézményi Teljesítmény Támogatására szóló pályázat eredménye:

Intézmény	Kar	Intézmény neve	Programvezető neve	Elnyert támogatás összege (ezer Ft)
BCE	ÉTK	Budapesti Corvinus Egyetem Élelmiszertudományi Kar	Rezessyné dr. Szabó Judit	1210
BCE	KERTK	Budapesti Corvinus Egyetem Kertészettudományi Kar	Pénzes Béla dr.	1840
BCE	TÁJK	Budapesti Corvinus Egyetem Tájépítészeti, -védelmi és -fejlesztési Kar	Csemez Attila dr.	1070
BDF	TMK	Berzsenyi Dániel Főiskola Testnevelési és Művészeti Főiskolai Kar	Holecz Anita	1420
BME	VEK	Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Vegyészmérnöki Kar	Hórvölgyi Zoltán dr.	1640
BME	VIK	Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Villamosmérnöki és Informatikai Kar	Németh Géza dr.	1900
BMF	KVK	Budapesti Műszaki Főiskola Kandó Kálmán Villamosmérnöki Főiskolai Kar	Borbély Endre	1350
BMF	NIK	Budapesti Műszaki Főiskola Neumann János Informatikai Főiskolai Kar	Horváth László dr.	1700
DE	ÁJK	Debreceni Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar	Balogh Judit dr.	1920
DE	AVK	Debreceni Egyetem Agrárgazdasági és Vidékfejlesztési Kar	Szűcs István dr.	1670
DE	BTK	Debreceni Egyetem Bölcsészettudományi Kar	Pete László dr.	1160
DE	HPFK	Debreceni Egyetem Hajdúböszörményi Wargha István Pedagógiai Főiskolai Kar	Szerepi Sándor	580
DE	KTK	Debreceni Egyetem Közgazdaságtudományi Kar	Láng Eszter dr.	1720
DE	MTK	Debreceni Egyetem Mezőgazdaságtudományi Kar	Kátai János dr.	1180
ELTE	ÁJK	Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar	Király Miklós dr.	1820
ELTE	BTK	Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar	Borsodi Csaba dr.	1220
ELTE	GYFK	Eötvös Loránd Tudományegyetem Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Főiskolai Kar	Buday József dr.	800
ELTE	TÓFK	Eötvös Loránd Tudományegyetem Tanító- és Óvóképző Főiskolai Kar	Kovács Imréné dr.	1080
ELTE	TTK	Eötvös Loránd Tudományegyetem Természettudományi Kar	Medzihradszky Kálmán prof.	1860
KF	TFK	Kecskeméti Főiskola Tanítóképző Főiskolai Kar	Lipócziné dr. Csabai Sarolta	1550
KRE	HTK	Károli Gáspár Református Egyetem Hittudományi Kar	Balla Péter dr.	780
ME	ÁJK	Miskolci Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar	Wopera Zsuzsa dr.	1560
NYF	TTFK	Nyíregyházi Főiskola Természettudományi Főiskolai	Erlichné Bogdán	1660

		Kar	Katalin	
NYME	KTK	Nyugat-Magyarországi Egyetem Közgazdaságtudományi Kar	Juhász Lajos dr.	1320
PE	GTK	Pannon Egyetem Gazdaságtudományi Kar	Kollarik Amália dr.	1330
PE	MIK	Pannon Egyetem Műszaki Informatikai Kar	Vassányi István dr.	1090
PTE	MK	Pécsi Tudományegyetem Művészeti Kar	Somody Péter	1400
PTE	TTK	Pécsi Tudományegyetem Természettudományi Kar	Horváth Győző dr.	1300
RTF		Rendőrtisztai Főiskola	Lakatos János dr.	720
SE	TSK	Semmelweis Egyetem Testnevelési és Sporttudományi Kar	Kovács Katalin	500
SZIE	ÁOTK	Szent István Egyetem Állatorvostudományi Kar	Sótonyi Péter dr.	1500
SZIE	JFK	Szent István Egyetem Jászberényi Főiskolai Kar	Papp Noémi	1460
SZIE	MKK	Szent István Egyetem Mezőgazdaság- és Környezettudományi Kar	Bodnár Ákos	1540
SZTE	ÁJK	Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar	Szabó Imre dr.	1240
SZTE	BTK	Szegedi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar	Penke Olga dr.	1330
SZTE	MFK	Szegedi Tudományegyetem Mezőgazdasági Főiskolai Kar	Mészáros Attila dr.	1730
SZTE	SZÉFK	Szegedi Tudományegyetem Szegedi Élelmiszeripari Főiskolai Kar	Halászné dr. Fekete Mária	500
SZTE	TTK	Szegedi Tudományegyetem Természettudományi Kar	Szatmáry Károly dr.	1460
TSF	MVK	Tessedik Sámuel Főiskola Mezőgazdasági Víz- és Környezetgazdálkodási Főiskolai Kar	Takácsné dr. Hájos Mária	890
TSF	PFK	Tessedik Sámuel Főiskola Pedagógiai Főiskolai Kar	Virágné dr. Horváth Erzsébet	1280
ZMNE	BKMK	Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem Bolyai János Katonai Műszaki Főiskolai Kar	Haig Zsolt dr.	1520
ZMNE	KHK	Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem Kossuth Lajos Hadtudományi Kar	Lükő Dénes dr.	1700
				56500

kód	felsőoktatási intézmény	kar	összes támogatás
BCE	Budapesti Corvinus Egyetem	3	4120
BDF	Berzsenyi Dániel Főiskola	1	1420
BME	Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem	2	3540
BMF	Budapesti Műszaki Főiskola	2	3050
DE	Debreceni Egyetem	6	8230
ELTE	Eötvös Loránd Tudományegyetem	5	6780
KF	Kecskeméti Főiskola	1	1550
KRE	Károli Gáspár Református Egyetem	1	780
ME	Miskolci Egyetem	1	1560
NYF	Nyíregyházi Főiskola	1	1660
NYME	Nyugat-Magyarországi Egyetem	1	1320
PE	Pannon Egyetem	2	2420
PTE	Pécsi Tudományegyetem	2	2700
RTF	Rendőrtiszti Főiskola	1	720
SE	Semmelweis Egyetem	1	500
SZIE	Szent István Egyetem	3	4500
SZTE	Szegedi Tudományegyetem	5	6260
TSF	Tessedik Sámuel Főiskola	2	2170
ZMNE	Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem	2	3220
		42	56500

2. melléklet

A 2006/2007. tanévi Kiegészítő Posztdoktori Ösztöndíj pályázat eredménye:

Intézmény	Intézmény neve	Beadott pályázatok száma (db)	Nyertes pályázatok száma (db)
BCE	Budapesti Corvinus Egyetem	9	2
BME	Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem	12	2
BMF	Budapesti Műszaki Főiskola	1	0
BTA	Baptista Teológiai Akadémia	1	0
DE	Debreceni Egyetem	47	11
EHE	Evangelikus Hittudományi Egyetem	2	2
EKF	Eszterházy Károly Főiskola	5	2
ELTE	Eötvös Loránd Tudományegyetem	22	4
KE	Kaposvári Egyetem	5	0
KJF	Kodolányi János Főiskola	1	0
KRF	Károly Róbert Főiskola	1	0
LFZE	Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem	1	0
ME	Miskolci Egyetem	9	4
MTA-DE	MTA-DE	1	0
MTA-ELTE	MTA-ELTE	2	0
MTA-SE	MTA-SE	1	0
MTA-SZTE	MTA-SZTE	1	1
NYF	Nyíregyházi Főiskola	2	2
NYME	Nyugat-Magyarországi Egyetem	3	1
PPKE	Pázmány Péter Katolikus Egyetem	5	1
PTE	Pécsi Tudományegyetem	4	1
SE	Semmelweis Egyetem	5	2
SZE	Széchenyi István Egyetem	2	1
SZF	Szolnoki Főiskola	1	0
SZHF	Szegedi Hittudományi Főiskola	1	0
SZIE	Szent István Egyetem	4	4
SSZHF	Sapientia Szerzetesi Hittudományi Főiskola	1	1
SZTE	Szegedi Tudományegyetem	12	6
VE	Veszprémi Egyetem	2	1
		163	48

Tudományág	Beérkezett pályázatok száma (db)	Nyertes pályázatok száma (db)
Természettudományok	51	18
Műszaki tudományok	10	2
Orvostudományok	30	7
Agrártudományok	15	4
Társadalomtudományok	16	5
Bölcsészettudományok	36	10
Művészetek	2	1
Hittudomány	3	1
	163	48

3. melléklet

A felsőoktatási intézmények nevét jelölő betűkódok⁵⁰

AGYE	Andrássy Gyula Budapesti Német Nyelvű Egyetem	MNE	Moholy-Nagy Művészeti Egyetem
ATF	Adventista Teológiai Főiskola, Pécel	MPANI	Mozgássérültek Pető András Nevelőképző és Nevelőintézete
ATKBF	A Tan Kapuja Buddhista Főiskola	MTF	Magyar Táncművészeti Főiskola
ÁVF	Általános Vállalkozási Főiskola	MÜTF	Modern Üzleti Tudományok Főiskolája, Tatabánya
AVKF	Apor Vilmos Katolikus Főiskola, Vác	NÜF	Nemzetközi Üzleti Főiskola (International Business School)
BCE	Budapesti Corvinus Egyetem	NYF	Nyíregyházi Főiskola
BDF	Berzsényi Dániel Főiskola, Szombathely	NYME	Nyugat-Magyarországi Egyetem, Sopron
BGF	Budapesti Gazdasági Főiskola	ORZSE	Országos Rabbiképző - Zsidó Egyetem
BHF	Bhaktivedanta Hittudományi Főiskola	PE	Pannon Egyetem, Veszprém
BKTF	Budapest KortársTánc Főiskola	PPHF	Pécsi Püspöki Hittudományi Főiskola
BKÜF	Budapesti Kommunikációs és Üzleti Főiskola	PPKE	Pázmány Péter Katolikus Egyetem
BME	Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem	PRTA	Pápai Református Teológiai Akadémia
BMF	Budapesti Műszaki Főiskola	PTE	Pécsi Tudományegyetem
BTA	Baptista Teológiai Akadémia	PTF	Pünkösdi Teológiai Főiskola
CEU	Közép-európai Egyetem	RTF	Rendőrtiszti Főiskola
DE	Debreceni Egyetem	SE	Semmelweis Egyetem
DF	Dunaújvárosi Főiskola	SRTA	Sárospataki Református Teológiai Akadémia
DRHE	Debreceni Református Hittudományi Egyetem	SSTF	Sola Scriptura Teológiai Főiskola
EGHF	Egri Hittudományi Főiskola	SSZHF	Sapientia Szerzetesi Hittudományi Főiskola
EHE	Evangelikus Hittudományi Egyetem	SZAGKHF	Szent Atanáz Görög Katolikus Hittudományi Főiskola, Nyíregyháza
EJF	Eötvös József Főiskola, Baja	SZBHF	Szent Bernát Hittudományi Főiskola, Zirc
EKF	Eszterházy Károly Főiskola, Eger	SZE	Széchenyi István Egyetem, Győr
ELTE	Eötvös Loránd Tudományegyetem	SZF	Szolnoki Főiskola
ESZHF	Esztergomi Hittudományi Főiskola	SZFE	Színház-és Filmművészeti Egyetem
GDF	Gábor Dénes Főiskola	SZHF	Szegedi Hittudományi Főiskola
GYHF	Győri Hittudományi Főiskola	SZIE	Szent István Egyetem, Gödöllő
HFF	Heller Farkas Gazdasági és Turisztikai Szolgáltatások Főiskolája	SZPA	Szent Pál Akadémia
HJF	Harsányi János Főiskola	SZTE	Szegedi Tudományegyetem
KE	Kaposvári Egyetem	TPF	Tomori Pál Főiskola, Kalocsa
KEE	Közép-európai Egyetem	TSF	Tessedik Sámuel Főiskola, Szarvas
KF	Kecskeméti Főiskola	VÉHF	Veszprémi Érseki Hittudományi Főiskola
KFRTF	Kölcsey Ferenc Református Tanítóképző Főiskola, Debrecen	VJRKTF	Vitéz János Római Katolikus Tanítóképző Főiskola, Esztergom
KGRE	Károli Gáspár Református Egyetem	WJLF	Wesley János Lelkészképző Főiskola
KJF	Kodolányi János Főiskola, Székesfehérvár	ZMNE	Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem
KRF	Károly Róbert Főiskola, Gyöngyös	ZSKF	Zsigmond Király Főiskola
LFZE	Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem		
ME	Miskolci Egyetem		
MKE	Magyar Képzőművészeti Egyetem		

⁵⁰ Azoknak az intézményeknek a székhelye nincs itt feltüntetve, amelyek Budapesten működnek, ill. amelyek neve a székhelyre is utal.

I. függelék

AKKREDITÁLT DOKTORI ISKOLÁK LISTÁJA INTÉZMÉNYEK SZERINT (MFAB Titkárság, 2006. május 8.)

	Kód	Intézmény	Tudományág	DI vezető
1.	D127	BCE	5.1. Gazdálkodás- és szervezéstudományok	Balaton Károly
2.	D129	BCE	5.2. Közgazdaságtudományok	Zalai Ernő
3.	D128	BCE	5.4. Szociológiai tudományok	Gábor R. István
4.	D131	BCE	5.5. Politikatudományok	Ágh Attila
5.	D130	BCE	5.7. Multidiszciplináris társadalomtudományok (5.2. Közgazdaságtudományok, 5.3. Állam- és jogtudományok)	Palánkai Tibor
6.	D68	BCE	4.4. Élelmiszertudományok	Fekete András
7.	D64	BCE	Interdiszciplináris: 1. Természettudományok (1.5. Biológiai tudományok), 4. Agrártudományok (4.1. Növénytermesztési és kertészeti tudományok)	Papp János
8.	D69	BCE	Interdiszciplináris: 4. Agrártudományok (4.1. Növénytermesztési és kertészeti tudományok), 5. Társadalomtudományok (5.1. Gazdálkodás- és szervezéstudományok)	Harnos Zsolt
9.	D146	BME	2.11. Multidiszciplináris műszaki tudományok (2.5. Gépészeti tudományok, 2.6. Közlekedéstudományok)	Zobory István
10.	D134	BME	1.1. Matematika- és számítástudományok	Fritz József
11.	D135	BME	1.2. Fizikai tudományok	Mihály György
12.	D138	BME	10. Interdiszciplináris: 1.3. Kémiai tudományok 2.7. Vegyészmérnöki tudományok	Hargittai István
13.	D137	BME	1.4. Földtudományok	Detrekői Ákos
14.	D142	BME	2.1. Építőmérnöki tudományok	Tarnai Tibor
15.	D143	BME	2.2. Villamosmérnöki tudományok	Zombory László
16.	D144	BME	2.3. Építészmérnöki tudományok	Domokos Gábor
17.	D141	BME	2.5. Gépészeti tudományok	Molnár Károly
18.	D147	BME	2.6. Közlekedéstudományok	Kövesné Gilicze Éva
19.	D136	BME	2.8. Informatikai tudományok	Selényi Endre
20.	D148	BME	6.11. Multidiszciplináris bölcsészettudományok (6.1. Történelemtudományok, 6.4. Filozófiai tudományok)	Fehér Márta
21.	D149	BME	5.1. Gazdálkodás- és szervezéstudományok	Kerékgyártó György
22.	D164	BME	5.5. Pszichológiai tudományok	Pléh Csaba
23.	D145	BME	7.1. Építőművészet	Kerényi József
24.	D165	CEU	5.2. Közgazdaságtudományok	Earle, John
25.	D167	CEU	6.1. Történelemtudományok	Klaniczay Gábor
26.	D61	DE	1.1. Matematika- és számítástudományok	Daróczy Zoltán
27.	D57	DE	1.2. Fizikai tudományok	Beke Dezső
28.	D59	DE	1.3. Kémiai tudományok	Joó Ferenc
29.	D58	DE	1.4. Földtudományok	Kerényi Attila
30.	D56	DE	1.5. Biológiai tudományok	Borbély György
31.	D60	DE	1.6. Környezettudományok	Tóthmérész Béla
32.	D42	DE	3.1. Elméleti orvostudományok	Kovács László
33.	D44	DE	3.2. Klinikai orvostudományok	Berta András
34.	D46	DE ⁵¹	3.3. Egészségtudományok	Ádány Róza
35.	D45	DE	3.4. Gyógyszertudományok	Gergely Lajos
36.	D43	DE	Multidiszciplináris orvostudományok (3.1. Elméleti orvostudományok, 3.2. Klinikai orvostudományok)	Muszbec László
37.	D55	DE	4.1. Növénytermesztési és kertészeti tudományok	Győri Zoltán
38.	D52	DE	4.3. Állattenyésztési tudományok	Kovács András

⁵¹ A felülvizsgálat határideje: 2007. augusztus 30.

	Kód	Intézmény	Tudományág	DI vezető
39.	D53	DE	Interdiszciplináris: 1. Természettudományok (1.4. Földtudományok) 4. Agrártudományok (4.1. Növénytermesztési és kertészeti tudományok)	Nagy János
40.	D177	DE	5.3. Állam- és jogtudományok	Horváth M. Tamás
41.	D51	DE	5.2. Közgazdaságtudományok	Makó Csaba
42.	D54	DE	Interdiszciplináris: 4. Agrártudományok (4.1. Növénytermesztési és kertészeti tudományok) 4.3. Állattenyésztési tudományok), 5. Társadalomtudományok (5.1. Gazdálkodás- és szervezéstudományok)	Szabó Gábor
43.	D47	DE	6.2. Irodalomtudományok	Bitskey István
44.	D49	DE	6.3. Nyelvtudományok	Kertész András
45.	D48	DE	Interdiszciplináris: 5. Társadalomtudományok (5.5. Pszichológiai tudományok, 5.6. Neveléstudományok), 6. Bölcsészettudományok (6.1. Filozófiai tudományok)	Czigler István
46.	D50	DE	6.11. Multidiszciplináris bölcsészettudományok (6.1. Történelemtudományok, 6.7. Néprajz és kulturális antropológiai tudományok)	Barta János
47.	D133	DRHE	8. Hittudomány	Gaál Botond
48.	D31	EHE	8. Hittudomány	Hausmann Jutta
49.	D24	ELTE	1.1. Matematika- és számítástudományok	Laczkovich Miklós
50.	D25	ELTE	1.2. Fizikai tudományok	Horváth Zalán
51.	D21	ELTE	1.3. Kémiai tudományok	Inzelt György
52.	D26	ELTE	1.4. Földtudományok	Monostori Miklós
53.	D23	ELTE	1.5. Biológiai tudományok	Erdei Anna
54.	D175	ELTE	1.6. Környezettudományok	Kiss Ádám
55.	D22	ELTE	2.8. Informatikai tudományok	Demetrovics János
56.	D11	ELTE	5.3. Állam- és jogtudományok	Gönczöl Katalin
57.	D17	ELTE	5.4. Szociológiai tudományok	Némedi Dénes
58.	D27	ELTE	5.5. Politikatudományok	Bihari Mihály
59.	D12	ELTE	6.1. Történelemtudományok	Gergely Jenő
60.	D13	ELTE	6.2. Irodalomtudományok	Kenyeres Zoltán
61.	D19	ELTE	6.3. Nyelvtudományok	Nyomárkay István
62.	D14	ELTE	6.4. Filozófiai tudományok	Kelemen János
63.	D16	ELTE	5.6. Neveléstudományok	Bábosik István
64.	D20	ELTE	5.5. Pszichológiai tudományok	Hunyady György
65.	D15	ELTE	6.7. Néprajz és kulturális antropológiai tudományok	Voigt Vilmos
66.	D18	ELTE	6.8. Művészeti és művelődéstörténeti tudományok	Passuth Krisztina
67.	D125	KE	4.3. Állattenyésztési tudományok	Horn Péter
68.	D126	KE	5.1. Gazdálkodás- és szervezéstudományok	Varga Gyula
69.	D159	KGRE ⁵²	5.3. Állam- és jogtudományok	Török Gábor
70.	D161	KGRE	6.2. Irodalomtudományok	Hima Gabriella
71.	D124	KGRE	8. Hittudomány	Karasszon István
72.	D28	LFZE	Interdiszciplináris: 6. Bölcsészettudományok (6.8. Művészeti és művelődéstörténeti tudományok - Zenetudomány), 7. Művészetek (7.6. Zeneművészet)	Jeney Zoltán
73.	D41	ME	1.4. Földtudományok	Kovács Ferenc
74.	D33	ME	2.4. Anyagtudományok és technológiák.	Károly Gyula
75.	D38	ME	2.5. Gépészeti tudományok	Páczelt István
76.	D39	ME	2.8. Informatikai tudományok	Tóth Tibor
77.	D37	ME	5.1. Gazdálkodás- és szervezéstudományok	Nagy Aladár
78.	D34	ME	5.3. Állam- és jogtudományok	Bragyova András
79.	D35	ME	6.2. Irodalomtudományok	Kabdebó Lóránt
80.	D169	ME	6.4. Filozófiai tudományok	Lendvai L. Ferenc
81.	D123	MIE ⁵³	7. Művészetek (7.1. Építőművészet & 7.2. Iparművészet)	Reimholz Péter
82.	D150	MKE	7.3. Képzőművészet	Szabados Árpád
83.	D6	NYME	1.6. Környezettudományok	Mátyás Csaba
84.	D7	NYME	2.4. Anyagtudományok és technológiák	Winkler András

⁵² Határozott idejű akkreditáció 2007. június 30-ig.

⁵³ Moholy-Nagy Művészeti Egyetem

	Kód	Intézmény	Tudományág	DI vezető
85.	D8	NYME	5.2. Közgazdaságtudományok	Gidai Erzsébet
86.	D9	NYME	4.1. Növénytermesztési és kertészeti tudományok	Kuroli Géza
87.	D10	NYME	4.3. Állattenyésztési tudományok	Schmidt János
88.	D5	NYME	4.5. Erdészeti és vadgazdálkodási tudományok	Kőhalmy Tamás
89.	D30	ORZSE	8. Hittudomány	Schöner Alfréd
90.	D154	PPKE	Interdiszciplináris:1. Természettudományok (1.5. Biológiai tudományok), 2. Műszaki tudományok (2.2. Villamosmérnöki tudományok, 2.8. Informatikai tudományok)	Roska Tamás
91.	D158	PPKE	Multidiszciplináris bölcsészettudományok (6.2. Irodalomtudományok, 6.3. Nyelvtudományok)	Maróth Miklós
92.	D4	PPKE	6.1. Történelemtudományok	Fröhlich Ida
93.	D1	PPKE	5.3. Állam- és jogtudományok	Erdő Péter
94.	D2	PPKE	8. Hittudomány	Rózsa Huba
95.	D172	PTE	1.2. Fizikai tudományok	Janszky József
96.	D171	PTE	3.3. Egészségtudományok	Bódis József
97.	D174	PTE	5.6. Neveléstudományok	Forray R. Katalin
98.	D91	PTE	1.3. Kémiai tudományok	Kilár Ferenc
99.	D103	PTE	1.4. Földtudományok	Tóth József
100.	D104	PTE	1.5. Biológiai tudományok	Gábrriel Róbert
101.	D95	PTE	3.1. Elméleti orvostudományok	Szolcsányi János
102.	D94	PTE	3.2. Klinikai orvostudományok	Nagy Judit
103.	D92	PTE	3.4. Gyógyszertudományok	Barthó Loránd
104.	D93	PTE	Multidiszciplináris orvostudományok (3.1. Elméleti orvostudományok, 3.2. Klinikai orvostudományok)	Sümegei Balázs
105.	D100	PTE	5.1. Gazdálkodás- és szervezéstudományok	Bélyácz Iván
106.	D90	PTE	5.3. Állam- és jogtudományok	Kiss László
107.	D101	PTE	5.7. Multidiszciplináris társadalomtudományok (5.1. Gazdálkodás- és szervezéstudományok, 5.2. Közgazdaságtudományok)	Buday Sántha Attila
108.	D98	PTE	6.2. Irodalomtudományok	Thomka Beáta
109.	D96	PTE	6.3. Nyelvtudományok	Kassai Ilona
110.	D99	PTE	5.5. Pszichológiai tudományok	László János
111.	D97	PTE	10. Interdiszciplináris: 6. Bölcsészettudományok & 5. Társadalomtudományok (6.1. Történelemtudományok, 6.7. Néprajz és kulturális antropológiai tudományok, 5.5. Politikatudományok)	Kisbán Eszter
112.	D151	PTE	6.4. Filozófiai tudományok	Boros János
113.	D152	PTE	7.1. Építőművészet	Bachman Zoltán
114.	D102	PTE	7.3. Képzőművészet	Rétfalvi Sándor
115.	D78	SE	Interdiszciplináris: 3. Orvostudományok (3.2. Klinikai orvostudományok), 5. Társadalomtudományok (5.5. Pszichológiai tudományok)	Bitter István
116.	D72	SE	3.1. Elméleti orvostudományok	Rosivall László
117.	D73	SE	3.2. Klinikai orvostudományok	Tulassay Zsolt
118.	D74	SE	3.4. Gyógyszertudományok	Szóke Éva
119.	D75	SE	Multidiszciplináris orvostudományok (3.1. Elméleti orvostudományok, 3.2. Klinikai orvostudományok)	Réthelyi Miklós
120.	D76	SE	Interdiszciplináris: 1. Természettudományok (1.5. Biológiai tudományok), 3. Orvostudományok (3.1. Elméleti orvostudományok, 3.2. Klinikai orvostudományok)	Mandl József
121.	D77	SE	Multidiszciplináris orvostudományok (3.1. Elméleti orvostudományok, 3.2. Klinikai orvostudományok, 3.3. Egészségtudományok)	Kopper László
122.	D79	SE	5.7. Sporttudományok	Tihanyi József
123.	D 157	SZE	Multidiszciplináris társadalomtudományok (5.1. Gazdálkodás- és szervezéstudományok, 5.3. Állam- és jogtudományok)	Rechnitzer János
124.	D 170	SZE	Multidiszciplináris műszaki tudományok (2.1. Építőmérnöki tudományok, 2.6. Közlekedéstudományok, 2.7. Informatikai tudományok)	Keviczky László

	Kód	Intézmény	Tudományág	DI vezető
125.	D122	SZFE	7.4. Színházművészet	Husztai Péter
126.	D32	SZFE	7.5. Film- és videoművészet	Zsombolyai János
127.	D63	SZIE	1.5. Biológiai tudományok	Tuba Zoltán
128.	D65	SZIE	1.6. Környezettudományok	Menyhért Zoltán
129.	D70	SZIE	2.9. Agrár műszaki tudományok	Szendró Péter
130.	D62	SZIE	4.1. Növénytermesztési és kertészeti tudományok	Virányi Ferenc
131.	D66	SZIE	4.2. Állatorvosi tudományok	Rudas Péter
132.	D67	SZIE	4.3. Állattenyésztési tudományok	Horváth László
133.	D71	SZIE	5.1. Gazdálkodás- és szervezéstudományok	Szűcs István
134.	D110	SZTE	10. Interdiszciplináris: 3. Orvostudományok & 1. Természettudományok (3.1. Elméleti orvostudományok, 1.5. Biológiai tudományok)	Mándi Yvette
135.	D120	SZTE	1.1. Matematika- és számítástudományok	Hatvani László
136.	D117	SZTE	1.2. Fizikai tudományok	Bor Zsolt
137.	D119	SZTE	1.3. Kémiai tudományok	Dékány Imre
138.	D118	SZTE	1.4. Földtudományok	Mezősi Gábor
139.	D116	SZTE	1.5. Biológiai tudományok	Maróy Péter
140.	D121	SZTE	1.6. Környezettudományok	Kiricsi Imre
141.	D112	SZTE	3.1. Elméleti orvostudományok	Jancsó Gábor
142.	D111	SZTE	3.2. Klinikai orvostudományok	Dobozy Attila
143.	D109	SZTE	3.4. Gyógyszertudományok	Fülöp Ferenc
144.	D108	SZTE	Multidiszciplináris orvostudományok (3.1. Elméleti orvostudományok, 3.2. Klinikai orvostudományok)	Papp Gyula
145.	D115	SZTE	5.2. Közgazdaságtudományok	Botos Katalin
146.	D113	SZTE	5.3. Állam- és jogtudományok	Ruszoly József
147.	D105	SZTE	6.1. Történelemtudományok	J. Nagy László
148.	D107	SZTE	6.2. Irodalomtudományok	Szajbély Mihály
149.	D106	SZTE	6.3. Nyelvtudományok	Kenesei István
150.	D162	SZTE	5.6. Neveléstudományok	Csapó Benő
151.	D80	VE ⁵⁴	1.3. Kémiai tudományok	Liszi János
152.	D81	VE	1.6. Környezettudományok	Mészáros Ernő
153.	D82	VE	2.4. Anyagtudományok és technológiák	Mink János
154.	D83	VE	2.7. Vegyészmérnöki tudományok	Rédey Ákos
155.	D84	VE	2.8. Informatikai tudományok	Friedler Ferenc
156.	D89	VE	4.1. Növénytermesztési és kertészeti tudományok	Gáborjányi Richárd
157.	D88	VE	4.3. Állattenyésztési tudományok	Szabó Ferenc
158.	D87	VE	Interdiszciplináris: 1. Természettudományok (1.5. Biológiai tudományok), 4. Agrártudományok (4.1. Növénytermesztési és kertészeti tudományok, 4.2. Állatorvosi tudományok)	Várnagy László
159.	D86	VE	5.1. Gazdálkodás- és szervezéstudományok	Major Iván
160.	D156	VE ⁵⁵	Interdiszciplináris: 5. Társadalomtudományok (5.6. Neveléstudományok), 6. Bölcsészettudományok (6.3. Nyelvtudományok)	Szabó József
161.	D132	ZMNE	5.6. Hadtudományok	Szabó János
162.	D 153	ZMNE	2.10. Katonai műszaki tudományok	Halász László

⁵⁴ Pannon Egyetem

⁵⁵ A felülvizsgálat határideje: 2007. augusztus 30.

II. függelék

A Magyary Zoltán Felsőoktatási Közalapítvány pályázatainak nyertesei és kutatási témái 2006-ban

A) Magyary Zoltán Posztdoktori Ösztöndíjpályázat 2006. évi nyertesei

Borgos Anna (PTE)	Magyar Női pszichoanalitikusok és szellemi környezetük a huszadik században
Gyórfy Balázs (SE)	Új módszerek fejlesztése a malignus gastrointestinalis és tüdődaganatok kemoterápiára adott válaszreakciójának előrejelzésére
Hetényi Anasztázia (SZTE)	Ciklusos oldalláncú hidrazino peptid oligomerek szerkezetvizsgálata
Hérincs Zoltán (ELTE)	A sejtaktivációhoz, túléléshez és a sejthalálhoz vezető jelek integrációja B limfocitákban
Letoha Tamás (SZTE)	Szelektív daganatellenes peptidok és peptidszármazékok kifejlesztése
Majorossy Judit (ELTE)	A városvezető elit kutatása a késő középkori és kora újkorú Pozsonyban (15-16. század)
Mogyorósy Károly (SZTE)	Napfényvel gerjeszthető fotokatalizátorok előállításának és jellemzése
Ódor Péter (ELTE)	A faállomány különböző erdei élőlénycsoportokra gyakorolt hatásának vizsgálata
Schlosser Gitta (ELTE)	Staphylococcus enterotoxin fehérjék antigénszerkezetének meghatározása és tömegspektrometriás analízisen alapuló diagnosztizálása
Sikolya Eszter (ELTE)	Dinamikus hálózatok kezelése funkcionálanalitikus módszerekkel
Szabó Gyula (SZTE)	Csillagok és bolygórendszerek fejlődésének kutatása égboltfelmérő programok és észlelőhálózatok segítségével
Szikra Dorottya (ELTE)	A szociálpolitika másik arca. Fajvédelem és produktív szociálpolitika az 1940-es évek Magyarországon
Szirtes Gábor (ELTE)	Új statisztikai eljárások a nyelvfejlődés pszichológiai és idegtudományi elemzésére
Tengely Szabolcs (DE)	Racionális és egész pontok algebrai görbéken

B) Szilárd Leó Professzori Ösztöndíjpályázat 2006. évi nyertesei

Dr. Palkovits Miklós, az orvostudomány doktora, az MTA rendes tagja
(Semmelweis Egyetem, Anatómia, Szövet és Fejlődéstani Intézet)

Dr. Dékány Imre, a kémiai tudomány doktora, az MTA levelező tagja
(Szegedi Tudományegyetem, Természettudományi Kar, Kolloidkémiai Tanszék)

C) A Charles Simonyi Kutatói Ösztöndíjpályázat 2006. évi nyertesei

Dr. Csapó János, a mezőgazdaság tudomány doktora
(Kaposvári Egyetem, Állattudományi Kar, Kémiai – Biokémiai Tanszék)

Dr. Tisza Miklós, a műszaki tudomány doktora
(Miskolci Egyetem, Gépészmérnöki Kar, Mechanikai Technológiai Tanszék)

Dr. Imre László, az irodalomtudomány doktora
(Debreceni Egyetem, Bölcsészettudományi Kar, Magyar és Összehasonlító
Irodalomtudományi Intézet)

D/1) A „Humán erőforrás fejlesztése a civil szektorban” című ösztöndíjpályázat 8. fordulójának nyertesei

Dr. Bartal Anna Mária (PPKE)	A hálózatelemzés lehetőségei és gyakorlati konzekvenciái a nonprofit szervezetek vizsgálatában - egy ernyőszerkezet esettanulmánya alapján
Dr. Kákai László (PTE)	Civil szervezetek projekttevékenysége, érdekérvényesítési lehetőségei és kapcsolati hálójának sajátosságai Baranya megyében
Bodorkós Barbara (SZIE)	Társadalmi részvétel a fenntartható vidékfejlesztésben - A részvételi akciókutatás lehetőségei
Bucher Eszter (PTE)	A civil szervezetek szerepe a terület- és településfejlesztés terén a Dél-Dunántúli régióban
Pásztor Zsuzsanna (KGRE)	A civil szektor és az állami iskolák szerepe a társadalmi kirekesztés enyhítésében
Horváth Stefánia (KGRE)	A kisebbség - A romaértelmiségivé válás útja
Joszt László (ELTE)	Felnőttkorban látássérültté vált személyek kríziskezelő eszköztára, különös tekintettel az alkoholfogyasztási és dohányzási szokásaikra
Dr. Szabó Annamária Eszter	A kulturális örökség védelmének jogi szabályozása és a jogharmonizáció

D/2) A „Humán erőforrás fejlesztése a civil szektorban” című ösztöndíjpályázat 9. fordulójának nyertesei

Bocz János (BCE)	A nonprofit szektor strukturális átalakulása Magyarországon
Dr. Farkas Ferenc (PTE)	A nonprofit szektor szervezeteinek humán erőforrásait érintő változások: új szerepek a változások érdekében
Fazekas Mihály (BCE)	Szakkollégiumok értékei, tevékenységei
Horváth Ákos (PPKE)	Az 1%-os adománygyűjtés hazai trendjeinek vizsgálata
Jámbor Fruzsina (PPKE)	Szervezetfejlesztés az elméletben
Pauló Edit (PTE)	A nonprofit szervezetekben huzamosabb ideje önkéntes munkát végző személyek szakmai életútjának elemzése, motivációk
Szablics Bálint (NyME)	Egy fejezeti kezelésű előirányzat ellenőrzése - A Nemzeti Civil Alaprogram sajátosságai
Dr. Szikora Veronika (DE)	A fogyasztóvédelmi nonprofit szervezetek és a jogi felsőoktatás együttműködése és szerepe a fogyasztóvédelmi szektor fejlődésében
Török Marianna (PTE)	A "százalékos" adományozás társadalmi és szervezeti hatásai

E) Publikációs Ösztöndíjpályázat 2006. évi nyertesei

Élő természettudomány

- | | | | |
|------|----------------|--------------------|--|
| I. | Pankotai Tibor | (SZTE TTK) | The Homologous Drosophila Transcriptional Adaptors ADA2a and ADA2b Are both Required for Normal Development but Have Different Functions |
| II. | Széplaki Gábor | (SE EO Dokt. Isk.) | Adverse effects of danazol prophylaxis on the lipid profiles of patients with hereditary angioedema |
| III. | Soós Pál | (SE EO Dokt. Isk.) | Determinants and Effects of Electrical Stimulation of the Inferior Interatrial Parasympathetic Plexus During Atrial Fibrillation |

Műszaki és élettelen természettudomány

- | | | | |
|------|--------------|------------|--|
| I. | Kocsis Bence | (ELTE TTK) | Can virialization shocks be detected around galaxy clusters through the Sunyaev-Zel'dovich effect? |
| II. | Kiss Judit | (BKÁE ÉTK) | Protection of Originality of Tokaji Aszu': Amines and Organic Acids in Botrytized Wines by High-Performance Liquid Chromatography |
| III. | Kóti László | (ELTE TTK) | Determination of the thickness and density of the ion bombardment induced altered layer in SiC by means of reflection electron energy loss study |

Társadalomtudomány

- | | | | |
|------|----------------|------------|--|
| I. | Szilágyi Anikó | (ELTE BTK) | Taufe bei den Deutschen in Deutschbarnag/Németbarnag und Werstuh/Vöröstó im 20. Jahrhundert |
| II. | Simon Zsolt | (ELTE BTK) | Some remarks on a Eurasian etymology from an Indo-European point of view |
| III. | Forintos Éva | (PTE BTK) | Morphophonological Aspects of Australian-Hungarian Language Contact Phenomena: A Corpus-Driven Contactlinguistic Study |

F) A kiemelkedő PhD/DLA munkák elismerésére meghirdetett ösztöndíjpályázat 2006. évi nyertesei

Dr. Csonka Szabolcs, a fizika tudományok területéről
(BME)

Dr. Schlosser Gitta, a kémiai tudományok területéről
(ELTE)